Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ◆ ШИНАРА, 27 МАРТ, 1984 ШУ. ◆ № 37 (6915). ◆ Мах 3 кап.

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКСА ЭКОНОМИКА

Агропромышленни комплекса проблемашта йолa Ерригсоюзни экономически совещани

Советски халкъа вахара хьал тоадарa йолa шерра программа белгал а яь, хьалхарчa плане оттадир КПСС XXVI съездо баха нах кхачан продукташца Іалашбелга тоадарa декхар. Практически из юкъедахар хІанз кхочушъеш леттачa хІанзарчa ханарчa этапе парте экономически стратеги эггара лоархІамегІарa дакъа долчa СССР Кхачан программана. Боахама а политически а плане кхарчa итт шерa йолa юкъмоттигера проблема я кхачан яр. Эггара лоархІаме гІa лерхІаш да юрт боахаме хьальчa потенциалах пайда ийбара эффективность лакхъяр, агропромышленни комплекс дегІайоалаяргa дІавахийтачa ресурсаша юхалур дизза хилийтар.

Агропромышленни комплекса проблемашта йолчa Ерригсоюзни экономически совещане ювц Кхачан программа кхоачашъяра бечa балха хьалхара итогаши цунца дувзаденна мехна вахара Іалашмате бовкхача лоархІаме дола актуальни дешаши. Из хьайийлай 26 марте Москве, Йоккхача Кремлевски дворце.

ДІаьхдаь чІоагІа тІоараш а детташ тІанийдар гулбенначa новкъостий К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, В. М. Чебриков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков.

Президиуме ба иштта СССР Министрий Совета Председателa заместителаш, министерствай, ведомствай, агропромышленни объединеней кулгалхой, партийни, советски, общественни организацей викалаш, производстве хьалхалаттараш.

Совещане дакъа лоацаш ба союзни республикай Компартей ЦК, парте крайкомий, обкомий хьалхарен агропромышленни комплекса дешаш леладуи секретараш, союзни республикий Министрий Советий председателий заместителаш — агропромышленни комплекса дешашта йолчa комиссей председателаш, крайй, областий, районий агропромышленни объединеней советий председателаш, Іальанхой, юртбоахама органий, колхозий, совхозий, царна гІулакхаш деча предприятейи организацейи кулгалхойи экономисташи, лаьтта леладарен хьайбаш леладарен новатораш.

Совещани хьайийллар дІаьхдаь тІоараш а тохаш тІанийдачa КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос.

Новкъоста К. У. ЧЕРНЕНКО

къамаьл

Новкъостий!

Парте Центральни Комитето диназа даргдоаца хІаме лаьрхІад агропромышленни комплекса проблемашта йолa Ерригсоюзни экономически совещани чакхъяккхар. Цо ше дезар да КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеши СССР Кхачан программеи кхоачашъяра вай бечa балха хьакъехьара дуица ха хьатІакхаьча дешаш дувпар.

Де дезар да юртa боахамен экономика цу эггара лоархІамегІча кхычa доакъойи эффективность дІахо лакхъяре даькъера партийни, советски, боахама органий актуальни декхараш ювдам бовзаш уиттадар.

Хоаш долчa тайпара, вай парте лерхІ юртa боахам дегІакхувлара еш йолчa йоккхонах экономически хиняа ца йаш, эггара лоархІамерa социально - политически лекхар.

Вай лерхІ, лакха дегІаеш агропромышленни комплекс эффективно болх беш йолa хьалхьа материальни хьал дІахо лакхдарa, мехкa беррига халкъa боахама эффективность лакхъяра хилаша даргдолашa хьал да аьнна.

Партен Советски правительствасн даим бІарг тІалоттабу юртa боахами цунца дувзаденна дола доакъошн дегІадахара проблемашта. Цу гІулакхa хьоакаьй Іалаьмате йоккхий капитальни влоненеши мехка материальни ресурсаши.

ЧІоагІа теркам тІабохийт колхозийи совхозийи экономика чІоагІъяра, юрт социально дегІайоалаяра, болхлой къахьегама стимулировани ярa вІаштІехьбоашкхилга тоадараш.

Цунах хьаХулараш гуш да. Алсамдува юртбоахама продукци хьелгеи на нисчахьаккхена хоттоелтен, лаккхy кхачан продуктанте потребленн ярa боарами сбалансированности.

Долчa бесса аьлча, советски халкъ боккъонца тешаш доагІa парте оттаяь Кхачан программа этапегІa кхоачашъеш латташ хиларах. Амма, из-м дукхьал юхьит мара йу. ДІахо хьалхашие латт дукха йоккхачa масштабe декхараш.

Тахан вайна хьалхашца латт декхар — аьлг, техническе культураш чуяр, халкъ кхачан продукташца, эггара хьалха дулхаца, шурийца, сомаца, баьццаршиа Іаьнадара кхы а лаккхийчa лаІІa тІa доалар.

Белгалдаьчуита кхачара нерттера ниьк — юртa боахам дегІадахара интенсивни рельсаш тІa боанкхилга сихдар, колхозашнен совхозашнен хьальчa потенциало юхалур чІоагІa лаккдар.

Цо дІадех кердачa тайпара гІулакхаш хулийтилга, агропромышленни объединене болх хоадам боллаш товбар, беррига экономически балха боарам лакхбар, боахама расчет, коллективни подряд шерра чулхьар, кхычa экономически рычагех пайда ийбар. Долчa бесса аьлча, вай дола дерриг боахамі механизм овлаш дола дерриг идеальния тоалар.

Кхетадеш да, цу гІулакх кхочам бац дукхьал кулгалдара организационни методаш тоарах, уккала лакхбе беза кадрий экономически мышлене боараш.

КъайлагІа хІама доацаш аьлча, ха геттара кІезиги я цу тайпарa балха. Цудухьа, лоархІаме да агропромышленни комплекс дегІайоагІачa нийслуш йолa проблемаш лоацачa ханашка тІагІертта. ДерригІа къестаяр. Дукхьал цо да наха вай дика боаьахьа хетар.

КПСС Центральни Комитето лерхI, уж деррига дешаш кІоартта, гІулакх тоаде а лоаш, къайлагІа хІама доацаш дувцарах XXVI съезда решенеши цо оттаь 80-ча шераштa йолa экономически стратеги кхоачашъяра беча балха лоархІаме этап хургъя аьнна.

Мукъа ба сона, новкъостий, Ерригсоюзни совещане болх толаме чакхбалба аьнна лоапа бекка а на хьайийллараш лерхІа а. (ТІоараш тох).

• • •

«Юртa боахама а агропромышленни комплекса кхычa доакъой а экономически эффективность лакхъяра хьакъехьарчa партийни, советски боахама органий декхарех» доклад йир гулбеннараш раьза болаш тІанийнача КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. С. Горбачева.

27 марта Ерригсоюзни экономически совещани дІахо болх беш хургья.

КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

23 марта хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председателa хьалхара заместитель Г. А. Алиев председатель а волаш хиния 1986—2000 шерашка халкъй мна товараш хьадарен бахача, наха гІулакхаш дара системен дегІаахара комплексни программа оттаяра кулгалдара а тІехьожам лоаттабара а болча КПСС ЦК Политбюро комиссе заседани.

Заседане хьекар программа оттаяра леламца дувзаденнача дешашка. Цу дешa хьакъехьа доклада йир СССР Министрий Совета Председателa заместителашка В. П. Лахтинея С. А. Ситарянех.

Комисси хьекар Іилманеи техниканеи йолча СССР Госкомитето, СССР Іилмай Академе, министерствашеи ведомствашеи, союзни республикий Министрий Советаша дакъа а лоацаш СССР Госплано оттайьча мехка бахна нах товарашца гІулакхашцеи Іалашбара проблемаш къестаяра концепце проектага, хІаьта цу тІa белгалдаь халкъa мна товараш хьадарен гІулакхий системех дегІаахара лоттамаш нерттерча даькъе мога а дир. ТІадилла комиссе дийцараш тержал а деш концепце тІа деш дола балхаш дІаходалыр.

Теркам тІабахийтар товараш хьадеттен гІулакхаши белгалдаьча боарамашка дегІауэаш латта бахача нахха хьашташ боккъонца дизза Іалашде дезаш хилара, цар ахчан доходаш тержал а еш цІаьхха хьежанза дарг ца хилара.

КертагІдаьлар бийдаьен материалийн дерригача тайпий производство шерьяри цар дикал лакхъяре халкъа ишаш дола товараш арахецылга алсамдаккхара чІоагІа лоархІаме хилар. Лакхбе беза уж е аоак товараш арахецаре, царa производства технически боарам лакхбаре, нийдархоштa ишараш сихов термандара, ассортимент хьанахьа хуьйцара, халкъa ишача дерригачa товарий дикал лакхъяра даькъера СССР Министерствайн ведомствайн лоархІамн безаготохьам. Белгалдаьхар моттигерча бийдала чотах бахача наха ишаш дола товараш арахецыла дегІадоалалара хьакъехьара союзни республикай Министрий Советашта хьакашка латта декхараш.

Дийнад бахача наха деш долча гІулакхий дерриге тайпаш чІоагІа шердара де дезараш. Белгалдаькхад, ишача гІулакхашца нах Іемашбелга укказа хІаца а тІехьадиса хилар. КертагІдаькхад ерригачa министерствашен ведомствашен, объединенеша, предприятеши, организацешa моллагІча ведомстваштa чуйоагІаш уж иле а цу балха юкъе дакъа лацанза дарг ца хилар. Къастта лоархІам болаш я цу гІулакха моттигера органаш. Могадаьд массехи методологически дешага хьожилга, цу даькъе планированецен дечa гІулакхий сфере учет ярцен дувзаденнарашка а.

Заседане къамаьл дир Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателa хьалхарчa заместителa Г. А. Алиева, КПСС ЦК секретара И. В. Капитонова, Н. И. Рыжкова.

Комиссе балха юкъе дакъа лаьцар СССР Министрий Совета Председателa заместителa Н. К. Байбакова, ВЦСПС председателa С. А. Шалаева, ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара В. М. Мишина, СССР министраша, СССР ведомствай кулгалхоша, союзни республикий Министрий Советий председателий заместителаша, КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а бехктокхамечa болхлоша.

21 апреле — коммунистически субботник

ДЕ ДЕЗАР КХЕТАДЕШ

Укх шера 21 апреле ленински коммунистически субботника кийчо еш я Грознерчa маьлх ечa комбинате коллектив. Массе а производствени участкашка дийца а дийца тІанийцад цу дийнахьа дергдолчa балхий хоадамболла декхараш.

— Ерригачa советски наха санна оьла дег тІера къоабалдаш хьаллаьцад москвичий дика гІулакх, — аьлар, хургдолчa субботника хетаьлчa митинге цо къамаьл деш комбинате къахьегама ветеран йолчa болхлочо А. Ширяевас, — ао а са новкъосташа а доаш лу цу дийнахьа кхы а хьнарегІа къахьегеи, дикал лакха йола продукци мара ара ца хецеш.

— Субботнике дакъа лоацаш хургва комбинатера 300 гаргга саг. Царех ахаменна шоай массазарчa балха моттигашка къахьегаргда. Цар араяхьца лаьрхІад 60 тоннал дукхагІa маьхха-булочни издалеш. Дукхьал кондитерски лаьраш арахецаргда 5,6 эзар сома маьха.

Шн бІаь совгІa саг хургва комбината кон-карта лоотам беш, гаьнаш дІайоІаш, кІираш тохаш.

Цу дийнахьа даькхача ахчах 300 сом пятилетка фонде дІачудала лаьрхІад цар.

• • •

Укх шера дІабехача шин бетта долчa производствени цекхарех дика доархІайар «Чечингсельстрой» треста чуйоагІачa номер 101 йолчa дІа-юха лелачa механизированни колонна коллектив. Цу юкъа цар кхоачашдир плІаьхa совгІa 26 эзар сома маьхa балхаш. ХІаьта къахьегама овсарле 114,5 процент хилар.

ХІанз укх деношка а къахьегама толамаш лоз ца долийташ болх беш ба уж. Укх шера 21 апреле хургдолчa Ерригсоюзни коммунистически субботника кийчо еш ба тахан колонна беррига болхлой.

«Цlеча шоаттден» цар лаьрхІад дукха бийдаш, электроэнерги кхоа. Цунца цхьана иштта кхоергья цхьа тонн цемент, цхьа кубометр хьун материалаш, эзар киршашк. Субботнике даькхача ахчах 250 сом пятилетка фонда дІачудала лаьрхІад цар.

Ф. МАЙОРОВ.

Кхашкара балхаш — цхьан комплексагІа

Сатоссачa хана ура бер Гудермесски района «Дружба» яхачa совхоза кхаш леладераш. Из ха хьатІакхачалехьа кхай тІa доагора - смазочни материалаша дІаде фун хьатІадера. Іуйре сийрдальтха массе а оагІоралхьара хьалхи доладелар моторий таташ.

— ХІара дийнахьа иштта къахьег тха механизатораша, — аьлар совхоза директора Т. Гереалнева. — ВІаьстан дено шера кхоабилга хоа царна. Цудухьа сахьатех яр метел минутех йола ха а лораеш комплексагІa ду бІаьстан балхаш.

Иштта уйла а ль къахьегам вІаштІехьбанкхарах аращеча юкъа 100 гектара тІa дийна къаьнадаьчa лаьтта люцерней 80 гектар вІашагІъебаьжеия горохи дІайийнай. Кхы тІa культураш дІаоовш а боахи.

Уж дІаe йодалладалехьа тІоадан Іоаеш 770 гектар лаьтта маккаш даьхад. Къаьстта бІосча теркам тІабахийтаб люцерней фу хьалкхадара. 320 гектар лаьтта да из культура тІайоаш. Из хьандьа минеральни удобренеща хІара гектара 200 килограмм а тоссаш. ХІала, 160 гектаре тІарча люцернайи шоалагІа подкормка яьй аммиачни селитрейн нитроаммофоси тайса. Цул совгІа, 140 гектаре тІa дисаш е даьхад.

Укх деношка подкормка яьй минеральни удобренеш тайса 500 гектаре тІарча ма бІоча ялата а. Уж балхаш чакхдоахача овсарле эггара лакхагІa йолаш къахьийгад трактористаша Бимурзаев Суьлька, Костенко Алексея, Махмадов Абуевиа, кхыбараша.

«Дружба» яха совхоз комсаш леляра нерттера лостим бовеш хургйоаш я. 458 гектар лаьтта дІалаьцад комсаш. ВІаьстан деноа хьатІакхьачa тІoае 14 агрест йола тІера лаьтта дІадоакхаш комсаш ціеньенш. Лаьтта кІалхара хьамухьаьлха 200 гектара тІара ярaш. хІаьта геттара цІеньна 140 гектара тІара ярaш. Уж цІеньараш йоІайн алькасаьргех хьальехкаши боахи дукха болхлой.

Балхаш чакхдаьнача плантацешка минеральни удобренеп йохаш, хин системаш товеш къахьег механизатораша а. Цар лерхІ агротехнически эггара дикагІча деношка 400 килограмм минеральни удобренеши 1500 кубометр хийн хІара комсаш тІайоача гектара кхачийта.

Социалистически яхьe дикагІa къахьег Бимурзаев Буштоси, Халимов Іусманен, Алханов Хасмохьмадени кулгалдечa подрядни хьесапе болх бечa бригадашкарча болхлоша.

И. ГАГИЕВ.

• • •

Укх бІаьсти ялата лаьрхІа 1300 гектари доакъар кхедара 800 гектари тайп-тайпара культураш дІаe езаш ба Назрановски района «Экажевский» совхоза болхлой.

Ханнаьхьен динен дІайийна яхара шоай низаш тІадерзадаьд совхоза кхаь бригадерчa механизатораша. Коартолаш дІакъргйола 600 гектар лаьтта азотни, фосфорни, калийни удобренеш а тайса хьаьнадаьд. Гребнева хьесапе коартолаш хьалхкхера хиршаш даьха доладаьд, 50 гектар лаьтта боккъонца кийчдаьд совхозтa коартолаш дІаe мара ца езаш. 5 апрель хьатІотташ дерригачa лаьтта уж дІайийна яха лерхІаш ба кхаш леладераш.

Боккa теркам тІабохийт агротехнически дикагІча деношка доакъара культураш дІайийна яхара а. 400 гектар лаьтта маккаш а даьхa тоадаь Іодилаад. Цу тІa дІабуврга вІашагІъебаь кепи горохи, люцерна, кхыяраш. Уж культураш дІайийна дечa дІаe ноаьергъа 700 гектара тІa ялата лаьрхІа йола хьаккІаш.

ДІалахача шера санна ялат, коартолаш, доакъаре культураш дика хьувкъае уйла йолаш балха нормаш дика тІехкхоачаш а еш цІенхаштa къахьег механизатораша. Царна юкъе къаьстта овсарле лакха болаш болх бу Угурчиев Іимархана, Аушев Юсапа, Талдиев Османа, Добриев Бекхана, Албогачиев Іиисас, Нальгиев Османа, Евлоев Махьмада, кхыбараша.

С. СУРХОЕВ.

• • •

Укх бІаьсти дІаe еза доакъара а ялата а культураш агротехнически дикагІча деношка дІайийна яхара шоай тракторашк кхашка араяьхай Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза механизатораша. Массехн дийнахьа 1900 гектар хулаш дола лаьтта маккаш а даьха кийчдаь Іодилаад.

Эггара хьалха 50 гектара тІa дІабийнаб ялата лаьрхІа бола кен. ДІаe йолаяьй доакъара лаьрхІa йола культураш. 400 гектар совгІa лаьтта дІаьоадаргда вІашагІъебаьча кевон горохан. ТІа-тІa сидлуш латт кхашкара балхаш. Нормаш дикка тІехкхоачаш а еш хьанар айденна къахьег дукхачa механизаторана, хІаьта царна юкъе къахьегама овсарле лакхагІa йолаш болх бу Гулиев Висангире, Кононенко Ивана, Ахриев Мурада, Гулиев Мовле, Баркинхоев Хьусена, кхыбараша.

264 гектар лаьтта дІалаьцa комсий бешамаш а я совхозе. Ерригачa комсашта тІера лаьтта дІа а даьккха фо детташ уж мукъайоахаш боахи механизатораш. Из болх сихех дикса бу Попков Анатолек Бабенко Николаеи. Юкъера лаьрхІача цаІи ахи балха норма кхоачашъю церех хІаране дийнахьа. 45 гектара тІара комсаш мукъалаьхай механизаторшна яІеи хьалъехкей мара ца езаш.

Дезалий хьесапе болх беш бераштa юкъе къаьстта белгалъьннай Султыгова Зайба. 7—8 саг хул цун дезалера 27 гектар хулаш йолчa комсий плантаце къахьегаш. Уж еррнгаш еІa баьнаб Зайбай дезал. Цар санна дика къахьег шоай 6 гектар хулаш йолчa плантаце Аушева Саидиата дезала а.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

ДЕГО КЪОАБАЛДЕР

Штукатура - маляре гоазаш дика чІоагІa лоархІаш я, нагахьа санна гІишлоиэчо цьой декхараш ма хетта дика кхочашдеш хиле, къаьстта чІоагІa лоархІаш хул из болх беш вар.

Иштта-кхарах вай а «Грознефтеоргсинтез» яхача производствени объединенен чуйоагІачa ремонтно - гІишлон упраление штукатур - маляр Эсхарханова Зайнап. Нах чубеечa цІеношта кхайочa объекташтa ремонт - ечa эггара дикагІйола гІишлоно лоархІаш я из. Цудухьа цунна вичнай «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цІи. Цу шерa сий къса а лоаттеде хае, цІена, хоза, дикал накаэ йолаш кхоачашда цо ше мая деш дола гІишлон балхаш.

Федорчукова Людмила Андреевна керте латтача бригадерчa беррига болхлошта дика йовзаш цар массайа чІоагІa лоархІаш я Зайнап. Цар Іомаю цун опыт.

Масала, г. Грознерчa Розе Люксембурга цІерагІча урамгІара № 1 йолчa цІагІa ремонт а яь дІавар Зайнап. Дег тІера доагІача дІайххача дешаша беркал даьлар цунна цу чу бахача наха.

Бешша - дика производственнаьца хьеа ца Іеш, дика цІенкхана а я Зайнап. Даь бере нана я из. Шийна ма хетта дика кхетам пуш хьалкхеду цо бераш: йоккхагІйола РозаберкІагІча классе дешаш я, кІаьнкаш Муса - аьлагІча класса Іеьса йиьлагІча классен дешаш ба, эггара жІамагІйола Іимет ПаьтІамат шоллагІча классе дешаш яра. Уж дика дешаш ба ядаш буецаш ба № 29 йолча школа.

— Зайнап санна къахьегаро тІера болаш тха бригаде мел боле гІишлонхой балара хала дацар болх бе, — йоах бригадире Людмила Андреевнас. Зайнапа социалистически декхараш тІаейцад шийн нормаш 120—125 процентах чуйахьа кхоачашъе цхьа де дІа ца деккйта. Уж декхараш цо дизза кхоачашдеш а да. Иштта дерко тешал ду цунна ремонтно-гІишлон управлене кулгалхошна а.

Хьинаре хьа а хьегаш, дика социалистически яхье хьалхе латташ хиларах, коллективе юкъерчa балха тІa дизза дакъа лацарах дукха сийдий грамоташи ахчан премиши тІаьхъай Зайнапа.

СУРТА ТІА: штукатур-маляр З. Эсхарханова.

Г. КУРИЛЕНКО техтиа сурт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

Доакъар долча шура хул

Делкьа ха. Грозненски района «Юбилейный» совхоза шурай [redacted] доахан детта доладаьлга хьахойташ «гІоагІ» делла болх бе йоладенлай доахан детташ йола установкаш. Доярка Хажбахмадова Заз[redacted] хьая-Іо а йолалуш бІаргІоккаш я ший доаханга. Из дика йовзаш я укх боахаме къахьегача нaхa, хІана аьлча, [redacted] шерa шура юкхара дика кийсъала могаш доярка [redacted] кхоарвa ферие, хьалхле лелаеш хьайоагІа яз.

Кхычарна юкъе дикагІa къахьегарча белгалваларо дІадех дукха низ, хьанар. ХІаьта, ше цу толамга мишта кхоач дувцаш Закаятa йоах:

— Сона хеташ, эггара хьалха доярка теркам тІабахийта безар да доахана доагІаш дола Іунал лоаттадар. Цунна юкъедоагІa къаьстта а халхаинахьа а доакъар ца дехкилга. Цхьаьккха-м да, шийна хьадена доакъар мара доахана дІадилла йиш мичай доярка. Доагъара гІулакх-м во хиннадац тха. Цхьаттара лелаве йиш яц хІетта декка доахан кхыдараши. Декхараштa дукхагІa теркам бе хьож со. ХІара литр шурайна 300 грамм концентраташ кхоач аз беттача 25 Іаттах хІарамега, царна нерить а ду, бард а лоаттабу дика, ча дехн. Накъа, тІакхьарчa хана силос йоацаш дисад тхо. Из яларе гІулакхаш кхы а дикагІa хургдар. Дукха ха йоацаш Рязанера [redacted] боарка доахан да аз леладераш. [redacted] хІайн дукха а ю, цунга хьекха шура а лу. Доакъар а хула. Іунал дика а дой, шура дика а дукха а хул.

Іунал дика [redacted]таленоз тара я Хожбахмадовас дени буси хІара Іаттагара йоаккхаш йола шура, из йийтта килограммега дІакхоач. Совхоза хьалхарча шин бетта Хожбахмадовас ше деттача доахантера яьккха шура 355 килограмм мара хиннеце, укх шерa из 676 килограмм хилар. Цхьа шу дукха ха яц, бакъда цу юкъа нийса ах дукхагІa хІана яь аьнна лакхъеннай цо йоакхха шура.

Укх шерa иштта дукха шура йоаккхаш боахане цхьа Заимат хиина Іал. совхоза хьалхарча шин бетта лыхкачул 117 килограмм дукхагІa яьккхай укх шерa шин бетта Мухтарова Аяс. 50 килограмм дукхагІa яьккхай Нурадиева Шашаlата.

— Цу доярхай санна дика хьоккамаш долаш я тха Солтаханова Култа бригадир йола ферма еррига бригаша. Шин бетта плана бІарчча ферма дика кхоачашъяй, — йоах совхоза парторгнизаце секретара Усманова Зура Магомедовнас. — Доакъар [redacted] лоаттадаш санна, йоакхо е эза боллой хьайташ кхоачашдара а.

Из гІулакх дика леладу боахаме. Ферме да дІайина а пийла а хьй, къахьегамхошта лаьрхІa баш, чуатташ телевизор а йолаш салоІа цІа да. Раьза ба доярхаш дюашта ечa йоакхонна.

— Силоса гІулакх сел дика дацa а концентраташ, бардa дика кийчдаь ча да укха кхоачам хиллал, — йоах партькома секретара. — ХІаьта, силос дики ца хула а, нагатахьа кхычa боахамаша тел тхона.

Хьаьлкхана шурийга хьежжа да доярхаш, скотникаша хьаьца алаш. Цудухьа болх дикагІa бе гІерт уккхаза къахьегамхой.

— Іунал дика лар тха декхар да, — йоах скотника Арсимиков Саладина. — Доахана кІала екъа, цІена хилар а шура дукхагІa хилийтара гІо деш да. Бус кхо сахьат даьлча а соя са новкъоста Гучиев Сулимен доахнга хьож, кІийле цІенъю, барда кІалхьарцар лу.

Вухеоцаш хьахулачунга хьежжа мара пхаш хьацар хургдоацалга хоа, цудухьа дика къахьегар царна аьттув болаш да.

Боахама эзар белана юкъе 277 бетта етт ба. Уж да цІечен боарлачен фугІа.

— Дика доахан да сахa Рязанера доаладьраш. Шура дикка лакхъяллйтай тха цар. Укх шерa уж кхы дезаде лерхІ саха, — йоах совхоза директора Л. Сайдаев.

Дог [redacted] арахоа со ферма хоара. [redacted] хьалхашка латта декхараш кхетадеш ба боахама кулгалхой а хІара болхлой а.

С. АРЧАКОВ.

1984 ШЕРА 26 МАРТ ХЬАТІАОТТАШ ХІАРА ЖХОАБАЧА ІАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРА ЙОЛА СВОДКА

(кг)

Районаш	1983 шера	1984 шера
Шалински	6,8	5,4
Гудермесски	6,6	5,5
Наурски	6,4	7,0
Ачхой-Мартановски	6,3	5,1
Надтеречни	6,2	5,8
Шелковской	6,2	6,1
Урус-Мартановски	6,1	4,0
Назрановски	6,0	4,8
Грозненски	5,2	5,9
Малгобекски	5,1	5,1
Сунженски	5,0	4,9
Республикe, гІеди	5,8	5,5

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

Тоалуш йоагІа станица

ТІеххьарчу хана аргалына хувцаеннай Нестеровская станица. Дукха ха яц уккхаза саманах хьалдаь цІенош хано тишдаь, оагІор а сетта лаьтта. Тахан станицера дукхагІа дола цІенош еттача кирпичах хьалдаь да. ЦІагІара ченаш а городе бахача наьха йолчул цхьаькиза а хІаман эшашагІа яц. ХІара ноа хІана яц аьнна машинаш е мотоциклаш я.

Арара тІаьхьежача а чуваьлча а сага дукха безам тІагІоргболаш яцар хьалха уккхаза хинна станични клуб. Аьхки садикъа, Іай шийла хулар цу чу. Цуннй метта станице хьалдаьд 650 сага лаьрхІа культура ЦІа. Цу тайпара гІишло йоаккхача городашка яле а тамаш я. Колхозхошта салаІара мел эшар да цу чу. Гонахье хоза тоаьй. Асфальт биллаб, анзаш дегІад, лампаш сегай. Майда кхы а дикагІа тоаяра укх шера стансоветои колхозои 55 эзар сом дІадахийта лерхІ.

Станице хьадер сихбенна а ца деш, дуккхача шерашта лаьрхІа, къаман традицеш лоархІаш ду. Иштта я культура ЦІен гаьна йоацаш хьалъяь кафе а. Цхьан хана лоамашка хьалъеш хиннача гІалашта тара я из. ЦІи а тиллай кафе архитектураца товргІйолаш: «Аьрзи».

Стансовета депутаташа, колхоза правлене дукха къахьег кхаш леладераашта, хьайбаш кхоабараашта, мел эшар шоай юрта хилийтара. Уккхаза я парикмахерски, участкови больница, тикаш. Цхьайолча хана уккхазарча тикашка корадоагІа городе доацар а. ХІаьта, Нестеровскера баьи гонахьа лаьдача юрташкара а нах ухаш я...

Дукха дувца йиш я станица тоаеш уккхаза даьча балхех. Ши миллион сом дІадахийта хьальяьй ще морг кхы йоаца шурий комплекс. 1200 бежан леладергда цу чу. Цу тІа бода нийъ жагІ а билла, хІанз тоабеш ба.

Харжаркхой наказаш кхочаш а деш станице хьалдаьд шиша квартира йола кхо цІа. Мел эшар чудолча цу фусамашка кхетта баха хевшаргба юрта боахама специалисташ, дораш, хьехархой.

Станице баха нах оарцагІ а баьха, депутаташа цхьа километр дІоахал хий диллад, товъяй хин колонкеш. ХІаьта, уккхаза бахача наха еттара чІоагІагІа сатийса хІама дар газ. Из а кхоачаш хиннад цар. Райцентрера хьайоагІа сетевой газ Нестеровская станицана хьатІаоттай. Бахача наьха цІеношка из чуюллаш кхетта балхаш дІадоладе дага я стансовет а колхоза правлени а.

Дог гІоздоаннаш дола кхы а дукха хувцамаш хиннад Нестеровске. ХІаьта а керттера дар из дац. Керттера бараш нах ба. Барт тайна, цхьа дезал санна станице баха нах.

Нах хьоахабича стансовета председатела Точиев Іисий Іаллаудина хаьттар:

— Цхьа хІама эйна дий Іа? Лаихе лаьача гІалгІай юрташкара Іобоагіа никъ станице дІачу а ца бодаш, йисте гІолла тІехбоалаш хилар? Цу хІаман уйла яь йий Іа?

— Тахан теша хала да вайна, — аьлар цо, — цхьабагъда, ал хьона дувцар са даь вошас сона дийца хІама да. Вай бувцача наьгъ тІа гІолла маьрша ІотІехбоала йиш йолаш хиина бац цхьан хана гІалгІай. Кхыметтел бераца а тІой детташ хиннад вордаца уккхаза гІолла тІехвоалачоа. Паччахьа Іаьдало къамашта юкъе бийхина цІур ба из.

— Тахан вайта кхычадина доаза, къамашта юкъе барт бий хьажа гаьна вала везац. ДІаара хьажал, — аьлар сога Іаллаудина, — малаш ба хьона бІаргагораш? Эрсий, гІалгІай, нохчий, гуржий... тІаьаь къамах бола нах бах станице.

— Мах баь вargzац Советий Іаьдала, — аьнна хьал а гІетта дІа-са воалавелар из.

Нестеровски стансовета 66 депутат херкав. Октябрьски революце еила бокъо кхочаш а еш, моттигерча Іаьдала органе херка уккхаза даьча къамий лакхаш ба уж. Къамах тайп-тайпара бале а, массане а кхочашдер цхьа декхар да. Шоаш белаш йола моттиг тоаелга. Из социально-экономически дегІакхувлийта керттердар лерхІ цар. ХІаьта, цу гІулакха цар дика аьттув а баьннаб.

Стансовета территоре тІа я «Путь к коммунизму» яха колхоз, Нестеровски лесничество. План кхоачаш а еш, хьадоагІа уж боахамаш. Пятилетка кхоалагІча шера ялат, шура, дулх планел тІех дехкад колхозо. Иштта, халкъа эша товараш 121 процентага кхоачаш арахийцад лесничества болхлоша а. ХІаьта, стансовет ше а социалистически яхье шоллагІа моттиг лаьцнача ареха я районе.

Станица тоаеча, экономика дегІаккхувлача, берашта кхетам луча хьинаре къахьегаш ба депутаташ Г. П. Макаров, П. А. Бобровский, Л. Я. Горбуленко, М. А. Оздоев, К. С. Умаров, дуккха кхыбараш а.

Станица социально-экономически дегІаккхувлара дукха болх баь бале а, бе безар кхы а дукхагІа ба. 1984 шера юртарча интеллигенцена лаьрхІа шиша квартираш йолаш кхы а 6 цІа хьалде лерхІ уккхаза. Дукха а улицаш тоаеш жагІа будларгба, колхозной цІеношка газ чуюлларгья. Укх бІаьстан деношка 1500 гаи нІотарги йогІаргъл, кхыдола балхаш дергда.

Станице дІадоладаь моллагІа гІулакх нахаца дагабувлаш чаккхдоах депутаташа. Уккхаза хулача сходашка дувц наха фу хет, вахар тоадара фу дича бакъахьа да, наьха барт ца тайтар фуд, новкъарле еш вар малав.

Станице бахача наха коммунистически кхетам балара, наьха барт тоабара депутаташа, коммунисташа тайп-тайпара формаш а йолаш, дукха болх бей а. хІанзчул тІехьагІа де дезаш а дукха да. Хьалха санна дукха еце а, бокъонаш телхаеш моттигаш нийслу станице. ала йиш яц дипах тешараш уккхаза бац, цар новкъарле яц, аьнна. Цу тайпара бола нах кІезигагІа хилийтара тІабийрза ба хІанз стансовето а моттигерча партийни организаце а бу болх.

Станице вІашагІъелла атеистически совет. Цунна кулгалдеш ва балха а вахара а йоккха опыт йола коммунист депутат Д. Хь. Мейриев. Хьинар дола нах ба совета членаІла херкараш а. ДукхагІбараш коммунисташ, лакхера образовани йолаш, шоашта хьалхашка летта декхарех кхеташ ба. Станица 17 даькъа йийнъа а йийкъа, атеистически совето оттаьча планагІа болх бу диках тешаращца.

Из болх кхы а хьинарегІа бе беза. Дина обрядашта духьала уттае еза керда гражданский обрядаш, советски цІейш. Дог цІена бола нах хьалкхебара тІабийроа хила беза беррига а болх.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Грозненски швейни производственни объединенице экспериментальни цеха хІамаш тегара шеҫҫа социалистически яхь йоаржаьй цхьайттилагІча пятилетка дийлагІча шера план хинал хьалха кхоачашъера. Цу яхье хьалхалаттачарех цаІ я хІамаш тега моториста Яковлева Вера. Цхьаккха сиццаь дІахийцац цо шоай норма 115—120 процент кхоачеш ца еш. Юкъарча балха тІа а хьинаре лакха лоац цо. Грозненски горсовета депутата декхараш а дикаш цІена кхоачашдеш хьайоагІарех я из.

СУРТА ТІА: хІамаш тега моториста В. Яковлева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬИНАР АЙДАЬ

Укх шера шин бетта дика къахьийгад Сунженски мехлесхоза коллектив. Товарни продукци яккхарен йохкарен планаш дика тІехкхоачашъяьй.

Цун коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта белгалъяьнай Б. Идигова кулгалдеш йола Ассински лесничество. 269 процент кхоачашъяьй шо товарни продукци ара шин бетта план. Хьинар айдеш къахьег Жиров Виктора бригадерча болхлоша. Цхьа ди дІадаккхийтац Голубанкове Нинас, Тимошенко Ольгес, Шестаков Петра балха ши норма кхоачаш ца еш. ХІаьта, цар хьаь продукци дика лакха йолаш а хул.

172 процент кхоачашъяьй шин бетта план Мизиев Юназа кулгалдеш йолча Нестеровски лесничества а. Бахача наха эшаш дола товараш кийчдеча къаьстта белгалъяьнай Шевцов Николая кулгалдеш йола цех. Цун болхлошта юкъе къахьегама овсарле эггара лакхагІа йолаш болх бу слесара Серов Петра, станочницаша Шевякова Зинаидаси Михайлова Ирааси, крановщика Кофанов Виктора, кхыбараша.

Дика кхоачашду шоай декхараш Степанова Надежда мастер йолча паркет еча цеха болхлоша а. Цар а къахьег шоай балха нормаш тІехкхоачашъеш. Цига белгалбаьннаб станочникаш Зайцева Матрена, Слесарева Елизавета, Оздоева Надежда, кхыбараш.

А. ЗИМАРИН.

№ 6 йола »Агитатора блокнот»

Кена а теха араьннай КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропаганда агитацея отдела «Агитатора блокнот» яхача журнала яххлагІа номер. Из хьаделлалу дукха йоаппаш хиннача КПСС Нохч-ГІалгІай областной комитета шоллагІча пленумах болча информационни хоамаца.

«ЦІе байракхаш йолча коллективашка» яхача рубрикана кІал араьннай Наурски районерча «Гвардейский» совхоза партиона секретара А. Магомедмирзоева «Юкъейоалаю резерваш» яха статья. КПСС обкома юрта боахамен яхачаш промышленностен отдела заведующе заместителан А. Часпиева аьзаьй «Культуран дІас 80 сахьата» яха статья. Цу тІа лаьрхІа дувц автора «Грозненский 15» яхача совхое бІаьстая кхалкара балхаш мишта вІашІехьадаьхад. «Хьай гІулакхашца тешабе» яхача Е. Премыслера зарисовка тІа хоавча деиашца дувц Урус-Мартановски районерча Мичурина цІерагІча совхоза хьалха латтача доярках, коммунистах Т. Ю. Адуевайх.

ЦхьоалагІча апреле вай мехка белгалдоаккхаргда геолога Ди. Цу лоархІамеча дазаца хетаь я КПСС обкома мехкдаьттая химически промышленноста отдела заведующе заместителан А. Мурулина «Дилла а лехаш ба» яха статья.

Дунеп халкъашта юкъерча тезах лаьца я «Фу лу Китайна «хьалхйолача паІарий» политика» яха журнала тІа араьннна статья.

Яхьо толамаш доахийт

«Вай дикагІа болх бей дикагІа дахаргда» яхача девизагІа кхъа а хьегаш, шерра социалистически яхь йоаржаьй Горячеводски буррув тохара балхий управлене буруадеттарайна. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхувл уж. Буррув тохара паччахьалкхен плани тІайца социалистически декхарашц толаме кхоачаш тІехкхоачашдеш хьабоагІа уж. Ер шу доладелча дева хІанелехьа бархІ бІаь метрал дукхагІа буррув тохад цар заданел совгІа. ХІара станокаща бетта буррув тохара йолча суттала задани 116,9 процент кхоачеш а еш, къахьегама овсарле лакхьяра задани 36 процент совгІа тІехкхоачашъяьй. Буррув тохарга дІабода мах лохбарах дуккхьал дІабахача шин бетта УБР коллективо производствана кходаьд 92 эзар сом. Химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель кхоарах, бурув тохарга дІабода мах планагІа лаьрхІачул совгІа лохбарах, бурув деттача остех бизза пайда йоІбарах укх шера паччахьалкхена заданел совгІа 148 эзар сом пайда баьб лаьттаа чекаш техкараша.

Даим социалистически яхье хьалха а латташ, хьинаре къахьегаш хилаа белгалъяьнна я буровой начальникаш Мадаев Султан, Драворубов Алексей, Дудин Вячеслав, Чернов Григорий, кхыбараш керте латтача буруводеттарий коллективаш. Ханал хьалха кхоачашъяьй цар бурув тохара хьалхарча квартала задани.

Іилма—юрта боахама

«ЙОКЪАЛАГІА» ЛАЬТТА ЛОРАДАРА СИСТЕМА

Ставропольский край — вай мехкарча йокъал уттача ялаташ кхедеча регионех цаІ. Цув малхбузехьарча районашка шера юкъера лаьрхІача хула йоачаш 500 миллиметр гаргга я, малхбоалехьарча районашка — 300 миллиметрал кІезигагІа (ащар — 700 миллиметр а кхы дукхагІа а). Цхьабакъда, из лоха боарам а бац массаза а хулаш. ХІара пхе шерах юкъера лаьрхІача пхиъ-кхоъ йокъал йолаш доагІа. Цунга хьежжа деррига чудІахьаш дола ялат дукха ха йоацаш а тІехьа шер-шера 5,4 миллион тоннагара 2,4 миллион тоннага кхоачаш хувцалора, хІаьта хьувкъам — хІара гектара тІара 2,6 тоннагара 1,1 тоннага кхоачаш.

Цхьабакъда, тоъал цевоаккхаш дола из сурт бокъонца ма дарра дац. Цкъа-дале, карарча бІаьшерене йокъал каст-кастагІа увтт. ШоалагІа-дале, Ставропольски крае боарамагІа тІоадал ца хулача зонал совгІа, иштта хьакъоастае йиш йолаш я юрта боахаме пайда эца мегаргдолча лаьттаех 33 процент дІалоацаш йола йокъал уттта зонен 24 процент дІалоаца геттара чІоагІа йокъал хатта зонеш.

Климатически хьалашка диллача вогІа йолча, краерча кхаташ дІалуича лаьттех доаккхагІдола дакъа дІалоацача цу зонашта лаьрхІа «йокъалагІа» лаьтта леладара система аьнна цІи дІаяха йола рекомендацей комплекс кийчъяьй Ставропольски юрта боахама Іилма-тохкама института Іилманхоша. Из я шоайла вІашагІа хьазенна йолча, хІарaяр хІанзле юрта боахаме пайда иийца, цхьабакъда, къаьст-къаьста эцаш пайда иийца йолча, хІаьта аьфект йоккхагІа вІашцхьана таръеш хинча луш йолча алементий система.

«ЙокъалагІа» лаьтта леладара системе керттера даькъа лоац нараех даьла лаьтташ юкъе а доаладеш, хІаьта иштта удобренеш тесера боаргаш нийс а деш лоацьяьча севооборотища.

Цу хана лоархІаме да, кхыметтел удобренеш тесарал а гІойленагІа моттигерча хьалашка хьежжа хувц-хувцаш культураш дІаер. Масала, бархІ шера эксперименташ ея юкъагІа Ставропольски юрта боахама Іилма-тохкама институте Іилманхошта гучадаьннад, севообороте гуахьа дувча кІиво хІара гектара тІара 3,8 тона совгІа луш хилар, монокультура йийча 40 процент кІезигагІа луча метте. ХІаьта бІарчча хьанІцача, наьахьа санна лакхагІа хулача хьувкъамах 64 процент севооборота доагІача даькъа лаьрхІа мегаргболаш бале, удобренешта доагІача даькъа кхачад 25—29 процент мара.

Цул совгІа, севооборотаща дикка аттача доаккх дІайийна хІамаш овсарах, зуламдергех, лазарех лораелга. ХІаьта, удобренеех пайда эцара хьакъехьа дийцача, цу деша «йокъалагІа» лаьтта леладара система тІа оттадаьд, минеральни органически удобренеш хьалхагІе бъ лоархІам а болаш дІатовсача хана цхьана таръелга.

«ЙокъалагІа» лаьтта леладара системе юкъейоалае йиш хиннай, белгала аьлча, юрта боахама тІалаш йола минеральни удобренеш вай мехка 1970 шера дева йкоаза дукхагІа хиива а дІако дукхагІа хулаш латташ а хиларах. Пхе шера края еттара еньачен йокъал уттачен зонашка шоаза дукхагІа тасса вІаштІехьдаьннад тукаш ду тайшара вийсаеча боарамга дІа а кхоачаеш. Из баьвн долаш хьувкъам лакхбенна ца Іеш, ялат ше дикагІа а хиннад.

ЦІенача парий удельни вес Іилманхоша-цогабеча боарамга кхоачаеш лакхъяр духьа края боахамаша уж тІайола лаьтташ дукхагІа хийцийтад 268 эзар гектарагара 700 эзар гектарага кхоачаш, шешта аьлча 2,7-зза. Кхыметтел цо а хьаькон «йокъалагІа» лаьтта леладара система юкъейоалаеча хана аьча эргалоший масштабаш. ЦІенача парана моллагІча кхыча фактрчул чІоагІагІа гІо даьд аьттув боацаш денача шера а хьувкъам лох ца балийтара.

Юххера а, система дукхача элементашта юкъе белгалдаьккха доагІа лаьттана минеральни яри тоъал каст-каста дож гІеттабеш йух бувлача цу крае геттара чІоагІа эшаш йола хьацларда лаьтта лорадара программа шерра юкъейоалаяри. Кхийола дика оагІош ца йийцача а, минеральни обработка ярое кхашнаре лаьтта лорадарое йиш хулийт лаьтташара тІоадал, цун запасаш мел къе яле а, еррига а чусоцаеш пайда эцен.

«ЙокъалагІа» лаьтта леладара система пайдана хилар бокъонца байьдоагга гучадаьннад. Система юкъейоалаяьча хьалхарча ялх шера (1977 шерагара 1982 шерага кхаччалца) еньачен геттара еньачен зонашка дІадувш дола ялаташ цул хьалхагІа дІадахача ялх шерарча хьоакхамца нийсдича ялх процент кІезигденнадале а, шера юкъера лаьрхІача чудахьа деррига ялаташ цхьан ахаззен дукхагІа хиннад, хІана аьлча шерашка уж бе-бе хулаш хилар кІезигденнад.

Агрономически товоал лакхъяларах, удобренеех пайда дикагІа эцарах дукха а дикагІа хиннад ялаташ. ТІехдика — низ болеи кІайхерен — кІаш 6,5-зза дукхагІа доах.

«ЙокъалагІа» лаьтта леладара система кийчъяр бокхача лоархІаме да мехка дерригача боахамашта. Цун Іалама-климатически хьалаш мел бе-бе дале а, деррига а хІана дац аьнна долча вай оахамах йоалдаш цхьа башхало я — тІоадел ца тоъар. Цувах 1,1 процент долчунга мара кхачаш кхоачам бола тІоадал — шера 700 миллиметрал кІезигагІа йоацаш. ДІадувш дола мехкара деррига вок лаьтташ мел эгге а йокъал уттташ да.

Нагахьа санна цу хьалашка Іаьламате шерача арешка ирригацега дохийтача хин кхоачам чаккхбаьнна е чаккхбала гаргга хилар теркалдича, кхетадергда хІара хьалдача зоне Іилман ларда тІа вІаштІехьъяьккха лаьтта леладара система юкъейоалаелга мел данза даргдоаш хІана да.

ХІаьта а кхыметтел лаьтта леладара зональни системаш а, Ставропольски крае уж юкъейоалаярах баьнна пайда гуччахьа болаше а, института Іилманхоша масса за а лархІиц кхочам болаш эффективни. Уж эргаьха тоаяр духьа из яле а е кхы яле а йолча зона хІара административни района юрта боахам лелабара системa кийчъе болабеннаб уж. хІана аьлча царех хІаране шуй я теркалъяндза ярйоаца башхаловаш. Цо кхы а бокхагІа пайда белайта тардu «йокъалагІа» лаьтта леладара системага.

Кхы а гІойленагІа хургболаш ба Ставропольски Іилманхоша дІаболабаь керда болх. Вай мехка дуккхашта уж болабеннаб края районех цхьанена — тайп-тайпара дукха юртбоахама культураш лелаечен хьаль агропромышленни комплекса чоалхане структура йолча Новоалександровски района математически моделаш хьае. Кхетадеш да, хІанз деш дола кхамаьІ советски юрта боахама кхоачарча декхах долга.

Юрий ЗЕНЮК,
АПН корреспондент.

ДИКА ХОАМАШ

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленуми решенита хьалхе къахьегорда хил а луш, къаьстта дика къахьегаш ба цхьайттилагІча пятилетка дийлагІча шера И. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоаккхача завода технологаш. Предприяте цехашта юкъе йоаржаьча социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцнай Артюшов Генаде кулгалдеча цеха коллективо. Хьалхарча кварталь план хьалха кхоачаш а яь, хІанз из мехкдаьтта продукци арахецаш я тІабоагІача апрела шоллагІча ах бетта чотагІа. Иштта дика къа а хьегаш, укх шера 20 марта дена хьалхулача бетта календарегІа къахьега йоалаьннай Зинченко Владимир Ильич керте латтача азотко-кислородни станца коллектив а.

Завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа Лиман Вильям Леонтьевича кулгалдеча № 43-1 йолча установка коллектив. Хавал ах бутт хьалха кхоачашъяьй цо товарни продукци арахецара хьалхарча квартала задани а. Цу кхаь коллективо хІанзлехьа кхаь бетта заданел совгІа арахийцай иттаь эзараш сонний наьха мехкдаьтта продукци.

* * *

ЦхьайттагІча пятилетка дийлагІча шера план хинал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тІаийцад «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттаохоша. Шоай деш гІулакхаца диза чаккхдаккхара «ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдакен хьадер дукхагІеи хилийта!» яхача девизагІа шерра социалистически яхь йоаржаьча цар бизза пайда ийбу шоай горокхи кхоачамехи. Цудухьа шоаш укх шера тІаийца декхараш тІехкхоачашдеш ба мехкдаьттахой. Ер шу доладелча дева кхьагІа лаьрхІачул совгІа цар даьккхад бархІйтта эзар гирета тонна «Іаьрка доьхь», заданел совгІа маьхала яьккхай 400 эзар сомах тІех мах бола продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра шин бетта план 2,7 процент тІехкхоачашъяьй.

Мехкдаьттея газ йоахача управлене бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера хаддаза хьалха латташ хьайоагІа Веданов Александра Абдурзаков Айсен керте латтача мехкдаьттея газ йоахача бригадай, снаряжента лаьттан кІерди капитальни ремонт еча Солнышкин Дмитре, Гладков Николай кулгалдеча бригадай коллективаш. «Грознефть» объединене дикагІйола бригада» яха сийлен цІи леланаш я уж коллективашна.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

•Болхлочун уйлаш

Тха дош чІоагІа да

Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза доярка я Батиева Ибанат. Дуккхача берий нана я из. Торжествени хьале «Къахьегама ветеран» яха медаль енкай цунна. Пенсе гІолга тІаэцаш яц Ибанат Насрудиновна. Массаза санна социалистически яхье хьалха а латташ къахьега дерхІаш я доярка дІахойодача хана а. Тахан Батиевас дувц шоай балхах лаьцна.

Доярка йолаш аз цу колхозе къахьега ялхайтталагІа шу да. Цул хьалхагІа а дукха къахьийгадар аз кхыча боахамашка жа Іу йолаш. Іаьсий леладеш, доярка йолаш. Колхоза ферме йоагІача хана балха опыт Іоаль яр.

ХІанз хьайбаш леладераашта дика хьалаш вІаштІехьдаьхад. Торо йолаш ба шура дукхагІа яккхарал совгІа, цун дикал лакхъе а дІадодар лохде а. Хьалхете а тхгашкарча кхоачамех ма боагІара пайда эцадар оаха. КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленум хинначул тІехьагІа аз уйла яьй цу гІулакха. Цун материалашц дІадех къахьегама овсарле цхьа процент лакх а еш продукцега дІадодар ах процент лохдар.

Фу аргда аз цу гІулаккхех? Со а са новкъостий а тешаш ба уж чаккхдаха тхоай низ дІаккхоачаргхиларах. ДІадодар кІезиг а деш, шура дукхагІа яккха йиш хулийтаргйолаш чІоагІъяьй доакъара база, долаш да кхы тІа эшараш.

Деррнгача балхашта механизаци юкъейоалаь йолча тха шурий комплексе къахьегаш ба къора доаркаш. Царех дукхагІбараш юкъера образовани йолаш ба. Оаха кхетаду бригадин подряд юкъейоалайигіа толам баккха тхоай аьттув баргхилар. Оаха цхьан нарядагІа къахьегаргда букоашаш хьалчачох алаги а эцаш, цхьан дезале санна тхоайла дІа-юха новкъостал а деш. Иштта къахьега лерхІаш да тхо укх шера. Къаьстта дика тІала еза къахьегамен производственни дисциплина. Хьалха дІаяхача хана из телхаеш моттигаш хиннай. Доаркаех цхьабараш балха хьа ца боагІаш бусар. КІезигагІа хулар цу деношка доаллагра лаькха шура а.

ХІана нийсаяре уж но дола хІамаш? ХІара доаркана тІачІсагІбаь 20—22 етт ба. Из балха хьа ца еича дийнахьа хьажа саг а воацаш дусар доалаи. Кхыбараша деш дола гІулакх а йтара тІехьагІа нийра дацар, тешхайора уж кхабара а кхы Іуиал дара а порядок. Цул совгІа, кхыча доаркашта доахана шура дІахьа а лац.

ЦхьаьнкІй хІама а да белгалдаккха дезаш. Сайрийна 7 сахьат даьлча доаркаш цІа болх хььшкия силос а йилле. Ах бийса яьлича хаш хьашиа хІама хилац. Силоса юкъера алата файгаш лехача хьайбаша хьажжара хьаератувс доахьар. Из гІулакх ца нийсдалийтара хьонаш дежурни скотникаш хила беза хІара норрусе. Кхабарга хьежжа мара дац доахана шура. Цудухьа, скотникашта задании яла еза бийса юкъеакхьачача хина керда силос а йол а хІара Іатта йалла.

Іуйрийна дийттачул тІехьагІа доахан фега ІрІрадаха деза. Оаха гонахьа карт а йолаш йолча беинкарта дІачу а дахьие 1—2 сахьата дІаоттадаь лоаттаду уж. Цу гІулакхага хьокаш а бац тха скотникаш. Цудухьа тхона ма хетта хьоанал лакха йолаш яц доахангара хьайоакхха шура. «Советская Россия» яхача тха районерча совхоза хьайбаш ара а даьха лаьрхІа фега леладеш хул скотникаш. Из да цигара доахан цамогаш ца хилар а цар хьалуш йола шура 4 процент хьаьна хилар а. Цу масало къаьгга хьахьонх йоанко ярги. Іунал даргеи хьежжа доахана шура луш хилар. Цудухьа, из дош дац аьнна ца хеташ, ерригача зоотехнически бокъонаша дІа ма лехара Іуналде дела хьайбашта, кІаьта доаркаш, скотникаш, специалисташ шоаш къахьегама дисциплина дика йолаш а хила беза.

Тха балха юкъе нийслуш хинна уж а кхы тайпа а кхоачамбоацараш дІадахара деш хІама дацар хьалха хиннача колхоза правлене. ХІанз председатель ва зоотехнически образовани а йолаш, дукхача шерашка хьайбаш леладаь йоккха балха опыт караерзаь вола Гирин Николай Георгиевич. Из веча гІоне эргадувла дьынад фермашкара гІулаккхаш. ХІанз дика алсамъяьннай хІара Іаттагара хьайоаккха шура. Торо йолаш да пятилетка дийлагІча шера хьалха тІаийца хьамарел дикка лакхагІа дола нерда декхараш тІаэца.

ДІадахача шера хІара кхоабача Іаттагара 2370 килограмм шура яьккхай бІарчча колхоз хьайнцача № 2 йолча ферманца нийсйича тха ферма дикагІа хьалаш долаш хиийале а яьккха шура 2267 килограмм мара яц. Тхо раьза долаш бац из хьокхам. Хьагул а денна доаркаш Курбанова Айзан, Назирова ПаьтІамат, Мизинаева Тамара, Крючкова Галина, скотникаш Пирогов Владимир, Юсупов Муталеб, шурий комплекса зоотехник Алиев Хьасан, колхоза керттера зоотехник Калаева Зайида, председатель Гирин Николай юкъе а волаш цІенхаштта дийцад оаха тхоай болх тоабелга. Берригаш раьза а болаш декхар тІаийцад укх шера хІара кхоабача Іаттагара ферме гІолла 2800 килограмм шура яккха. ТІаккха вІаштІехьдоала тха дІадахача шерашца паччахьалкхенга ца йохкаш тІайнса 280 центнер хулаш йола шура йохка а. ХІаьта, Іаьсий леладеш йолча Стрельникова Аннас, кхыбараша дош денвад шоай бехкагІа цхьа Іаса тІера ца доалийташ дерригаш хьалкхеде.

Доккхий декхараш тІаийцад тха толашагІболча доаркаша а. Курбанова Айсана дош денвад хІара Іаттагара 3200 килограмм шура яккха, хІаьта 3000 килограмм яккха лерхІаш тІатеІІа къахьегаш я комсомолка Мизинаева Тамара. ХІара шер-шера 3000 килограммал совгІа шура яьккй сай доалангара аз а. Карара шу дІадолалуш декхар тІаийцадар укх шера 3200 килограмм яккха. Сай торонашка а хьежа керда декхар тІаийцад аз а — хІара Іаттагара 3500 килограмм шура яккха. Иштта даьъа лаца лерхІаш я со а са новкъостий а мехка Кхачан программа кхоачашъеча.

Тха фермера дукхагІбола доаркаш дуккхача берий нанош ба. 7 бер да са а. Уш ираз долаш хилийтара, деррячача дунен тІа машар лоаттабара тхоай низ дІа ма кхоачча къахьегаргда оаха.

И. БАТИЕВА,
къахьегама ветеран, «Красное знамя» яхача колхоза доярка.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Ер шу хьадоладелча дева хаддаза дика болх беш я Балашихински района С. М. Кирова цІерагІча колхозера хьайбаш боахама цех. Бетта етт 700 ба боахаме. Шоаш тІачІоагІдеьча дикахах хІара Іаттагара 5000 килограммал тІех шура лакха хьархІад укх шера машинашца доахан детточа берригача мастераша.

ХІанз къахьегамах букъсоацаш хьахнинечунга хьежжа алаши а нийдеш болх беш цхьайтта эзар я шурий-товарни ферме. ХІара эзарос бІаь гаргга етт лелабу. Деииа буса юкъера лаьрхІача колхозе йоаккха шура 14 килограмм я. ХІаьта, из цхьа килограмм дукхагІа хул соаьха цу хана йоаккхаш хинначул.

СУРТА ТІА: ферме доахана доакъар дулаш летт.

А. СЕМЕХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦКЪА КАРАЛЬЦА НИКЪ ЦА ХУВЦАШ...

ОЧЕРК

Юкъьерча, гӀейлача дегӀара цхьа кхалсаг сихьенна йодар «Луч» яхача комсаш лелача Малгобекски совхоза хьайбай фермацӀе угзнок йолча оагӀорахьа. Гаьнна йолаш цунах бӀаргхийтта парте горкома шоллагӀа секретарь Т. Д. Албогачиева цхьа цӀаьхько дийнъеча санна хилар, елакъамар даьнар цун юкъ тӀа. Кхетаде хала дацар бӀаргайнар дика йоазаш саг йолга.

— БоржӀагӀча классе деша ьгӀа Аьсет яа йиӀиг дагайоагӀий хьона? — хьаттар Т. Албогачиевас.—Цу дӀа йоагӀача кхалсага, Фатима Цугиевна Атаевай, районе дикагӀча телятницех йолча цхьанне, йоӀ яркх из. Бокхьал дика къахьегамхо я, зӀемига долча хана дена къахьегам дукхабезаргболаш хьалкхеду береш а. Массе метте — цӀерагӀа а балха а цун гӀонча я Аьсет. Ферма ненна уллуа из бӀаргайча хоргдар хьона.

КПСС горкома секретара эггара тӀехьагӀа аьнна дешаш дӀехезар хӀаьтта дьогӀазттача Фатима Цугиевна Атаевайна.

— Са зӀемагӀйола йоӀ ааш ювцаш хоз сона, — аьлар цо моаршал а хьетта. —Сатем бовцаш саг я. Сабелгало хлалехьа сома ма йоалий со, из сома ца яккха гӀерташ хул. Мичара! Сомалленза вӀалла а Ӏергьац, тӀеххха дехар де йолалургья: ферме дӀаяйта со, новкъостал дергдар аз хьона. Ше яхар ца дича Ӏергьац. Сайна дуццаргда из дуеца е, — куйг тессар Фатима Цугиевас. — Цун хана йолаш со се а яр нитта. Са нана а ма хиннайий телятница. Бакъда, цу замалахь кхы тайпа яр ха. ТӀом чакхбаьнна. Цу тайпара, хьайбаш лелаяр тха дезала специальность я.

Базарера моттиг ши-ший тайпара хорж сага. Цхьаболчар шоаш аьрзӀар кьар ца луш кхоачашду. Воккхер цхьан юкъе аьле хорж шоашта специальность, хӀаьта шераш дӀахьача гучадоал, из цар духхах-цӀех лата гӀулакх хилар, тӀаккха коллективерча шоай балха моттиге дагадоккхарах нийсбенна нах ба але вӀаштӀехьа мичад царех. КхоалагӀбараш. Церна эггара чӀоагӀагӀа дезалураш — боккхагӀчар гӀулакхаш-оамалаш. Цу тӀеххьарчарех я Фатима Цугиевна а. Масал эца нах болаш яр из. Цо наьнагара нийцад из. Дуккха шераш хьалхагӀа, зӀемига йиӀиг йолаш, еде из йолча ферме ухача хана. Хьайбашка кьоамача цунна новкъостал дора. Ший дагахье чӀоагӀо йир Фатимас: телятница хург ма я ше.

Сиедухьа безабеннаб цунна фермера болх? Атта ба ала йиш йолаш вӀаппа а мичаб из. Атаевайна хӀаьта а ма хой из дика. Къамарга кхечачалца да телятница гӀулакхаш. Кхы вӀаппа хӀама ца хилча, Ӏаьсий унахцӀено бахьан делаш дуа са-м тоъаргда. ХӀаьта, Фатима Цугиевна а а я белхах чӀоагӀа дог лазаш, еррига ше цунна дӀаела кийча йола саг.

28 шу хьалха аяй из совхозе балха. Боазама ба-ба шераш дар уж. Цхьа ха яр юртбоахама продукци дукха яарца цун коллектива цӀи хеза. Аьттув ца боалаш а хиннай хенеш. Тахан а дукха я укхаза эшаянза йиса хапонаш. Кхоачембоацараш а дац кӀеанга. Церех цхьа къаьстта, дег чу бале болаш, дувц Атаевас. Цу цхьан деша а хьахьокх, ший коллективера гӀулакхаш цунна ба-башха хеташ доацилга. ЗатгӀа делалу цун бӀаргаш, ферма, бӀаьрчача боахама даьха, кхьметтел вӀалла доккхий деца е, толамаш дувцача хана гӀадъяхе.

Хьаэздаргьа вай, масела, йоаза шура. Февраль батта юкъе а тӀехье цу хьокхама районни сводка тӀа тӀеххьарчарех йолча цхьан моттиге яр совхоз. ХӀаьта, бутт чакхбоалача хана массаза а хьалха латташ хьабоагӀараша юкъе яар из. ХӀара кхоабача Ӏаттагара 7 килограмм шура йоакх. Фу бахьан да цӀаьхха сел доккхий хувцамаш хилере!

— Тха доахана продуктивность лакхьалар уж цхьатарра декха деладелар бахьан долаш да, аьнна хеташ ба дуккхебараш. — йоах Атаевас. — Цхьадолча даькъе-м митта да а де из. Цхьабакъда, алхха из хинна Ӏац цун бахьан. Укх тӀеххьарча хана дикке тоаденнад доахан леладаре хьелаш, кхетамегӀа чаккйоаз зоотехнически мероприяташ, доахам рационально кхаьбара е уйла дуккагӀа тӀейоххийт. Тха хувцамашта кӀезигача лоархӀама доацаш цхьаькхе бахьан е да. Из — яхь. ПайданегӀа кийле яьннай тха из.

Атаевас эггара тӀехьагӀа аьнна дешаш бекь хилярах тийшар со ферма цӀена угодона нийсвелча. ДикагӀа бӀаргагургйолча метта хьельэхна яда доаркашта юкъерча социалистически хьа керда условеш. Шура дуккагӀа яккхарах моральни а материальни а соагӀӀеташ де оттадаьд цар тӀа. ХӀаьта, хӀера денна аьча итогагӀа тея доаркашта премеш.

— ВӀалла дукха ха е ац, — йоах ферма заведующе Чантиев ЯрагӀа, — оаха кхьа керда условеш тӀанийца. ТӀаккха тха дог тийсад, дика вӀаштӀехьаьнкха къахьегама хьа — из дукха хӀама дӀадакийта ца дезаш белха хьокхамаш тоадера новкъостал деш дола гӀулакх хилярах. Шоай декхараш бехктоаьм дуккагӀа кеташ кхоачашде баьннаб нах. Хьайбашта деш дола Ӏунал а тоаденнад доакьараш а хьурмат дикагӀа деш леладу.

— Из деррига а дика да, — къамаьла юкъейоагӀа Атаева. — Паькха тха е, телятницей, уйла а оаш.

— ЧӀоагӀа ергья, Фатима, — цун сатедеш йоах ферма заведующе, аела а къажа. — Боккхьоьнца дола доа деъд тхона укхо, доаркема мара хӀана бац яье дакъа лоацаш, яхаш. Вешта, ер бакъ-м я. Хьайбай продуктивность доаркая тийша хиина мича Ӏа. Белгале, фуннагӀа деъ а цхьа хӀама ца дича дергдац.

Фатима Цугиевна доа деш я аьр-м бегашта дар Чантиева. ХӀаьта, нийсагӀа хургдар сатем бовца оамал я Атаевай, гӀулакхах дог лазаш саг я из аьрна далера. Цунах кхетаде дезаш дац тӀаккха массеха шу хьалха, доаркаш ца тоъаш боахама хала хьийзача хана, шийгара новкъостал денга дийзача, кхы уйла еш ца е лелаш специальность хувца Атаева раьза хилар? «Уйла еш ца е лелаш хьа дезарп ухаза нийса дегӀац. Уйла йора. Мишта йора аьнна хьона хета — чӀоагӀа йора. Атта де тӀаккха, хьа дего къоабалдь тӀанийца хӀама нитта цӀаьхха дӀанхосса! Ай мичара, атта дац. Цо дика кхетадора гӀулакха эшаш из долга.

— Цига яха ше раьза хиннача хана цхьа юкъ акка мара мича езаргья са цига аьнна кетар сона, — дагаухийт Фатима Цугиевас, — хӀаьта из юкъ мукъагӀа барзӀ шу гаргта хиннай. Ӏаьсий долча юха гӀоага дигалца йолча хина.

Иззал болх бьб цо доаркашта. Болх мичта бьб? Бокхьал нийса оалаш дац моттиго деккзац сага ший. Атаевай — доарка цӀи, массаза а яхар мо, шоай боахамо меттал, районе а дикагӀчарна юкъе йоахар. Масала, совхозе пленагӀа 1750 килограмм яккха лаьрхӀача метта, 2500 килограмм соагӀа шура яьккхар цо хӀара Ӏаттагара. «Луч» совхоза эггара лакхагӀа бола хьоккам бар из. Кхы меттел районе а дукха бацар иззал йолча цифрага кхоачарцо.

ХӀанз юка я, керда шу доладелча денз, телятницалла болх беш я Атаева — совхоза кулгалхоша дийхад цунгара цига гӀоага. ХӀаьта из, хьалхагӀа санна, хӀанз а раьза хилар.

— Бакъахьа дарий сел дика болх беш хинна доарка цига хьоквар? Телятницалла кхийтар, — хетт аз ферма заведующега, Чантиев ЯрагӀега.

— Дар, — кхы уйла е ца еш йоп делар цо. — Цу деша дукха уйла я тха тхоей а кортош лазадьяннадар. Кхы де хӀама дацар. Тахенара шиннергаш — боахама кхоенара дий. Уж мелха даьнича хьалхарча дийнахье а денз церна дена Ӏунала хьекже хургья, дуккхача даьгье, тӀехьагӀа цар продуктивность а. ХӀаьта Фатима Цугиевна цу моттиге Ӏоалламата тешама саг я. Из ца кхеташ цхьаккха хӀама дац цу белхаца. Цу тӀа а дукха деза цунна Ӏаьсий. Из а ма дий нехха санна лоархӀама хӀама. Шоеш хьоесташ а йоакхо еш а хилча дуккагӀа тӀера хул хьайбаш.

Ӏаьсий шоай хозайкана тӀера хилар аз тергаладир ясельни отделени оалача метта дӀачудаьннача хьелаерча минуташка а денз. Дезьара а сехьара а хьахозар Ӏаьсий Ӏехаш. ХӀаьта цхьа Ӏаснагъ-м соа корзагӀдаьнна зӀанз-кӀанз кортилгаж тӀех ма зиезай аьнна [illegible].

— Ма аьрдагӀа а даьчх хьо, белок, — къаьстар из Атаевас. — ХӀаьта хьо сенна сатотденна хьувз Беликан, — гаьнна помещене Ӏочу йист а хиина дӀейолаелар из цигахьа.

—Деррига а цхьатарра деза сона ераш. ХӀаьта Беликан-м къаьстта а. Племеной бугӀа хургья цунах ферме. Уклал хозагӀа фу хургда? — Доллача хӀамах гуш дар Фатима Цугиевна раьза йоага. Цунна дукхадезаш дола Беликан да а дар чӀоагӀа тамайболаш Ӏаса.

Цхьаькха цхьан зӀеманца цецаьккхар со цу кхалсаго. Помещенера тха арадовлача хана, хӀара клеткана хьалкашка гӀолла тӀех массаза доал Фатима Цугиевнана, зӀара Ӏаснагех тиила цӀи а йоаккхаш. Царга ала Ӏимерза дош корадоагӀар. ХӀаьта бирнаш тӀа дьь йоазуе цо вӀалла деца е доацар. Цо кхоабаш лелаеш 80 горгта Ӏаснаг да.

— Цар цӀераш сенах дагайоагӀа хьона?—са цецалер къайлахьец аз.

— Сенна хала да хьо? — ший оргӀанна цецйоал Атаева. БӀарчача дийнахье царна юкъе хьийзача, церех хӀарене сеготдеш кийча, цӀи дагайохар-м хала зӀама дац. Цхьа ха яьннача гӀолла дӀахо аьлар, — Берам-м береш ма дий. Кхаьба ха хьатӀазттала ха дезий? Даза. Помещенерча температурага хьажа еий? Хьажанза ергьац. Цо хьенка, хьенна хоо, шелаш кхетий е. Лоацца аьлча, де дезареш дукха де. Тха белхах кхетаж воацача сага хет из тха де дезар дукха хӀама дац аьнна.

— Дагадоккхарех ерга ая, са дӀь бер дадаю аьнна хийттар сона Фатима Цугиевас. Массаза а деш доле хеттар а дая, сайна ветар бакъдий хьежар со.

— Хьай къахьегама биографи юкъьенца денз хӀанз юкъе дӀайихка йийзча, мелагӀа болх хоржаргбар Ӏа?

— Айса хоржача вӀалла а гӀоаьт кинтгац со, — лоаца жоп делар Атаевас.

— Хьай йоӀо ферме болх бар дезаргдарий хьона? — аьлар аз Аьсет дега а еза.

— Дагадоккхарех ерга аз са дӀь бер да. Шин йоӀо болх бу дукха хе я. Цхьанне Грозней воахо Казахстанем. Гудермесски педучилище яьнахе йоалаш боала йоӀ. Се мраз долаш хет сона, цӀена дог-уйла йолаш, къахьегам дукхабезаш бола нах царех хиннадаь. Сага мичахьа болх бой е, бе мичад из-м. Школа чакхьяьнккхамьа тӀехьагӀа Аьсета са профессӀ шийна хорже, со гӀадгӀоргья. Цхьабакъда, эггара керттердар — гӀулакх цун дего къоабалдеш хилар, цо херже нийсь цӀаьх массо денен хилар.

Со дог тийша вар, цу хьакъехьа ше дувцача хана, Фатима Цугиевна Атаевайна дега хиннар ше мел йоаккхача хана цо ше кернна нийсь болгал.

О. МУРАДОВ.

ШИЙ ХЬИНАР КХО ЦА ДЕШ

Шоай болх бовзаш а цунах дика кхеташ а бола лакха квалификаци йола дукха мастераш ба тахан быта ЦӀагӀа къахьегаш. ДикагӀчарна юкъе а дикагӀа лоархӀаш я йиьлагӀча разряда вязальщица Таппова Зоя. Ший ханнахьа а дика а кхоачашду цо хӀара заказ. Цудухьа коллективе меттел лоархӀаш езаш а из заказчикашта а.

СУРТА ТӀА: хьалхле лелаеш йола вязальщица З. Таппова.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ЛОАРХӀАМ КХЕТА А БЕШ

ГРАЖДАНСКИ ОБОРОНА БАЛХА ОПЫТАЦАРА

ГӀ. Ахриева цӀерагӀйола «Электроинструмент» яха завод Наьсарен районе дикагӀчарех цаӀ я граждански оборона вӀаштӀехьъяккхарга диллача.

Дика пайда ац укхаза ГО мероприятеш кертгӀа чакхйоахаргӀолаш болхшаптен гӀулакхерча нахан кхетам балара пайданегӀа йолча формехи методехи. Граждански оборона декхараш кхоачашдара хьалхара хӀара коммуниста бехктоккхам лаьхбе, партийни алиями чӀоагӀье гӀерт партбюро массаза а, производствера къахьегамца из дикагӀа дар а еш.

Партбюрос ший декхар лоархӀ вах тешшаме лорабела, чоалканеча хьалашца болх берεболаш объект кийчьелга Ӏалашдарах, кулгалдун командно - начальствующий состав, берригa болхлойа гӀулакхера нахи дикагӀа Ӏомабарах. ХӀанзарча теразах лорабала вӀаштӀехьдаргдолгах бола наьха тешам чӀоагӀбе, граждански оборона мероприятеш кхоачашъянза аргйоацилга дарна дӀахайта гӀерт.

Партбюрос, цехий партийни организацеца тӀахьожам оттабаьб лораялара гӀирсаш хьалдеча, хӀаравар лоравалара средствай фонд Ӏоеча, военизированни йолча формированеш кийчъечеп гӀирсаца Ӏалашъечен. Граждански обороных дола дош дувцаш цхьа партбюро цхьа заседани йолча хала цига хьийхабар завода цехийн тайп - тайпарча службайн кулгалхой, профсоюзни комсомольски организацей вииалаш. Доклад йир ГО начальника. Пренешка дакъа лаьцар берригаш а хӀана бац аьнна болча партбюро членаша. Цу хана деза ГО-х доал ца хетарашкара лара жоп дехар.

Заводе граждански оборонах дола дешаш дувц цеховой партийни организацешка а. Хьайнйлле ю собранеш, партебоацача болхлошеи гӀулакхерча нахеи хийца дакъа а лоаш. Цу тайпара собранеш хинней механически, сборочни, инструментальни цехаша. Цо лакхбу граждански оборона мероприятеш кхоачашъяра хьалхара хӀарене бехктоккхам.

Массанена а хиия да, ученеш яра боарам тоъал доккхача даьнъе уж бокъонца кийчъе харах, партийно-политически болх дика уйла а ь вӀаштӀехьбаннарах тийша болга. Масала, укх шера учеш хилале бутт хьалхагӀа кийчъенна партийно - политически балха план. Цунна юкъейнхьай ученешка дакъа лоацараш дикача морально-боевой, психологически гӀулакхех кхебара, шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара, безам цар совбаьккхара тӀаерзаь мероприятеш. Ишта совещани яьй штаба службай коммунисташца. ученеш кийчъечем чакхйоахачен цар лаьца деза дакъа малагӀа да хойташ. ХӀаьта, партийни, комсомольски активанен формированей замполиташтен семинар яьй политико - массовни балха керттера формашц методашц Ӏомаеш.

Ерригача партийни организацешка агитатораш боевой листокий редакторашц чӀоагӀбеш.

Коммунисташ нийс а баь формированешка дӀаоттабаьб партбюрос, царех цхьаьрашма партийни комсомольски группаш вӀашагӀъяккхар. ТӀаотташ латтача хьелах, бувзамах, ученешка дакъа лоацараш мел зийчуьнца Ӏалашбарах йола оперативни информаци теага хаддаьза партбюрос тӀахьожам лоаттабеш дар.

Ученеш йолча хана партийни влияние дикагӀйола форма яр агитаторей беседаш, ученеш доакъашхоща, производственни планаш граждански оборона декхараща кхетаме цхьана таръяра наькха уйла тӀаерзаеш болча заводей цехийн кулгалхоща, формированей командирашцен службей начальникашцен, партийни активаца къаьст-къаьстта къамаьлаш дар.

Заводе массазара гӀулакх а хиина дӀадоладеннад хӀара ученех хинначул тӀехьагӀа политико - массовни балха опыт а дикагӀа, хьалха латташ мел дола хӀама а аргӀанарча семинарашка партийни организацей секретараш, формированей командирашцен цар замполиташтен дӀадовзийтилга.

Штабаца цхьана партбюрос план а уттаю, лостам а тел граждански оборонана пропаганда яра балха. Лекцеш еш, беседаш ю, тӀемен къахьегамeн ветеранашца вӀашагӀкхетараш нийсду, кхыйола мероприятеш чакхйоах.

ТӀеххьара яьча учене хьагучадаьхар граждански оборона вӀаштӀехьйоаки хача нийсду монагӀо кхоачамбоацараш а. ХӀаьта иов. Б. Х. Торнев керте латта завода партбюро хӀанз укх сахьате пайда эцаш дола кхоачамаш ший ма хулла оарцагӀдаха, граждански оборона декхараш кхоачашдара новкъарле еш дола хӀамаш дӀадаха гӀерт.

И. КОНОВАЛОВ,
НГӀАССР ГО штаба начальника пропагандана дола помощник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ВАШИНГТОНА ДЕШАШИ ГӀУЛАКХАШИ

«США хьаль я» яха клеймо тӀалатта мина Никарагуана юххерча хишка «Луганск» яхача советски танкера трюмана кӀал эккхаро корзагӀбаьхаб рейгановски администраце эрахьарча политика кхоачашдергда яхаш дувцача вӀалла кхоачашхургдоацача гӀулакхашца шоай са теде раьза [illegible] Малхбузехьара нах я. ВӀашагӀкхийттача Штаташ цар марионеткашей даьча цу зуламо цӀаьхха а хьагучаьйхай «машар хьабе гӀерт» яхаш Вашингтоно делаю пропагандистски упражненеш. ТӀеххьарча хана вашингтонски деятелаша чӀоагӀа доаржадаь «США машар бе гӀертара» хьакъехьа хабараш дувце а общественноста теркам дунен тайп-тайпарча регионашка — Центральни Америке дена ГаьнарчаМалхбоале кхаччалпа США гуччахьарча леладеча агрессивни гӀулакхашта тӀера юхабаккха могаргдолаш хургбац.

Глобальни боаразашкара эггара кхерамегӀа дар за дунен тӀера стабильность стратегически эккхийта лаьрхӀа ВӀашагӀкхийттача Штаташа тӀатеӀӀа кхоачашъеш йола планаш. Духхьал цу тайпара декхар хӀанз оттаду пентагоновски «машар хьабераша» противоракетни оборона (ПРО)- [illegible] масштабагӀа йола система дӀайоаржаяра йолча ший программаца. Цунца дувзаденна тӀема специалисташа белгалдаьккха дувцар да цхьа ший тайпара «духхьале» оттаеяга аьнна, цун новкъосталца Вашингтон доахаш я къыча мехкашта ший лоӀам качболла ший тардаларга, кхыча мехка из болобега ядерий герз тоха лерхӀаш а я. Из программи кийчъеш противоракетни оборона система хьаелга дехкийташ йолча ПРО системана доазув оттадара хьакъехьара СССР-ай США-ний юкъера Договор тоха а деш.

Хоаш ма дий цу тайпара провокацеш лелаеча хана Советски Союз кулгаш вӀашка а дехка, цу тайпарча милитаристски гӀулакхашта бӀара а хьежаш, ягӀарейоацига, ший кхерамале лораяра де доагӀар дергдолга. Цхьабакъда, хиланза а ца доалаш КӀайча цӀен кердача проектах хьахургдар да герзаш Ӏоадара доазув оттадара процесса лард цӀенхаштта толхаяр.

ХӀанзарча американски администраце цӀенхаштта ираьвд дунен халкъашта юкъера хьели дунен тӀара тӀема - политически конфронтаци. Цу даьше цунна кардагӀдаьна хӀама лархӀа доагӀа. масала, гаьна кхаташ йола ядерни тӀемаш дола дуккха ракеташ дӀайоаржаяра дукха нах хӀалакбеш йолча «МХ» яхен кхыйолеп герзий системаш дӀайийсъяра пленаш.

Цу тайпарча хьале. Малхбузен прогрессивни деятелаша ялачох, кхы а дукагӀа тешаеш я Советски Союза конструктивни машара политика.

МАШАР ВЕЗАРИ ДИКА ЛОАЛАХОН ХИЛАРИ ХЬАХЬОККА ХӀАМА

Вьетнама Социалистически Республика кхыча мехкашцарча гӀулакхий министр Нгуен Ко Тхать Къулба-Малхбоален Азерча цхьадолча мехкаца гӀолла хиина цӀавахав. Официальни визитагӀа из хиннав Индонезе, Австрале, Таиланде. Цу паччахьалкхений кулгалхоща къамаьлаш даьд цо. Укх хиннад алхха вӀаши юкъьерча гӀулакхашта доагӀаш хинна цеӀеш, регионерча проблемай шерра гом а дунен халкъашта юкъера бӀарча хьал а чулоацаш. Шинна а оагӀоно лоархӀачох вьетнамски министра переговораш пайдане а позитивни а хиннай. Цар къаьгга тешал ду шин оагӀон а дуккхача оагӀоний а ларда тӀа Индокитая АСЕАН-ей мехкашта юкъе диалог е, цу регионах машаре, стабильноста, дикача лоалахой. цхьана гӀулакхаш леладара зона е Социалистически Вьетнам гӀерташ хилара.

Индокитая кхаь мехко — Вьетнамо, Лаоса, Кампуче — цхьа санна дуккхаза а хьадда предложенеш уттаьй регионе позитивни хувцамаш дара, къовсаме йола еррига лоархӀаме проблемаш машара, лаьхкъаца, переговорий аста тӀа къовстаяра тӀаерзаь. Цу тайпарча конструктивни предложеней комплексе чулоацаш да Вьетнама, Лаоса, Кампуче кулгалхой совхха хиннача лакхерча боарамеча вӀашагӀкхетара, хӀаьта иштта укх шера январе Вьентьяне хиннача Индокитая кхаь мехка кхыча мехкашцарча гӀулакхий министрий аргӀанарча конференце документаш. Дуцар да нийсхон, шинна а оагӀон хьашташ лархӀара, цаӀ йоллагӀчуьна чурча гӀулакхашта юкъе ца гӀертара принципех шин оагӀон а дуккхача оагӀоний а ларда тӀа регионера деррига къовсаме дешаш дувцинаг шинна оагӀонна гӀоьле йола решени царна лахарахи. Индокитая мехкаш хийча да пайдана кургӀола диалога моллагӀа форма юкъаца. Царна керттердар — Къулба - Малхбален Азера хьал тоадаран цу регионах стабильностен кхерамалени зона ярен гӀо делга.

Уж дика гӀулакхаш чакхдахара духхьале ю Вашингтона авантюристически политикой позитивни оагӀорахьа регионера хьал дегӀадоаладара новкъарле еш долча дунен халкъашта юкъерча низашеи. Къулбе - Малхбален Азе ший тӀема низаш лоаттадела чӀоагӀде а гӀерташ США администраце эхь ца хеташ Ӏоткъам тӀалоаттабу АСЕАН-а мехкашта. массе а тайпара духхьале ю Индокитая мехкашцара цар гӀулакхаш тоадера. Империализмой реакцех шоай деррига низашца хьаллувц Таиланда территоре тӀа бӀи билла боахнача полпотовцийн кхыча кхмерски реакционерийн бандаш, могаду Халкъа Кампучена герзашца хийч а луш уж чуделкхаш хилар.

Из ишта дале а кампучийски халкъ бӀубенна социализма лардаш хьалъяра наькъагӀа дода. хӀаьта из цхьаенена социализме а могаргдац. Духхьал из бахьан долаш дар Халкъа Кампуче кхерамзлен стабильности хилийтара кампучийски правительства дехарагӀа цига латтача вьетнамски добровольций аргӀанара группа цу мехкара араяккха торо хулийтаргья аьнна Вьентьяне Индокитая кхаь мехка кхыча мехкашцарча гӀулакхий министраша дӀакхайкхадар.

АСЕАН мехкаша Нгуен Ко Тхата яьча визито, шеко а йоацаш шерьяьй Къулба-Малхбоален Азерча сагогӀагӀа йолча проблемай хьакъехьа диалог яра йоала торонаш. Цар цӀаьхха а бакъдаьд Вьетнам регионера хьал тӀагӀертта тоаде лерхӀаш, хьаьдлача гӀулакхашца цун халкъашта машари кхерамзлен Ӏалашъе гӀерташ хилар.

ВАРТАДОАГӀАРГДАЦ АЬННА БАРТ БАЬЙ...

Сообществан Европейски совета аргӀанара сесси — «Юкъарча рынка» мехкий паччахьалкхенаштен правительстваштен кертелаттарий вӀашагӀкхетар лаьрхӀар чакхда доалаш дехад. Из — капиталистически дунен тӀа таьгъаьнна экономически кризис йолча хьалашка империалисташта юкъера вӀашдуххьаленаш нӀоарглуш йоагӀаш хиларах логически хьахинна хӀама. Цу тайпара вывод ю дуккхача обозревателийна, чӀоагӀа лоархӀаш хиннача «иттане» Брюссельски вӀашагӀкхетара комментараш еча хана. Группировка лидераш къовстале дезаш ба хӀанз ЕЭС кхоане шоаех тайпа йола дешаш: финансови политика реформа хьакъехьарен, хӀана аьлча «Юкъарча рынка» казна, из дарра аьлча, хӀанз лесса йоландаь, ЕЭС бюджетах кхо дакъа дича ши дакъа дӀадохийташ болча юрта боахама системе хувцамаш дара хьакъехьарен. Цхьабакъда, царех цхьаккха а лоархӀамеча проблема хьакъехьа баь барт бац.

Итальянски правительства керте латтача Б. Кракси ма алхара, уж переговораш толхаяьр Англе премьер-министара М. Тэтчера позици я.

Лондона позици, бакъдар аьлча, группировкана юкъера вӀашдуххьаленаш хьахьокхача ше цхьаь яцар. Шурий продукташ ахара хьакъехьарча деша даьхье «Юкъарча рынка» кулгалхой дикахта духхьала хилар хьа а хьонхаш заседаней залера араваьннав Ирланде премьер-министр Г. Фитцджеральд. Аграрни политика цхьайолча проблемай хьакъехьа къаьстта позици лаьцай Дане, Греце, Итале.

Из бахьан долаш сессе дакъа лоацаш хиннараш барта боахха ца луш бисаб йоккхача проблемашта а лоархӀамерча нарерча дешашта а. ХьатӀадоагӀа пайдаш лоххадар, хӀаьта дуккхадараш — деха дӀадалар кхерам болаш да фермерски боахамаш эцаш долча промышленни товарий махаш хаддаьза лакхлуш хилар бахьан долаш. Цу йӀаьхьеннача экономически кризисана нӀалхардоалара, хӀанз ЕЭС мехкаш 12,5 миллион саг хьабе болх боацаш хилара дуьхьалярча кьовсама а даь хӀама дац.

Брюссельски вӀашагӀкхетар телха долта хьахьокхаш хӀама хилар совхха декабре Афинашка хиннача цар совещане санна о тӀеххьара коммюнике а е кхыйола цхьана яь арахьарча политика заявлене а кепатеха ара ца яьхкар. Пресс-конференце сессе председатела Франце президента Ф. Миттерана ма алхара, «иттанена» тоам бацар «Йоккхийча дунен проблемаех дувца. шоашта боккха лоархӀам болча чурча дешашта барта бахна ца могаш уж бисача хана». - Сообществан европейски комиссе — ЕЭС исполнительни органа — председатела Гастон Торна дешашца аьлча, сессе доакъашхой партнераш юкъерча деррига гӀулакхашка диллача барт боаццаш хиннаб.

ЕЭС деятелаша Брюссельски сессе чакхдаха лийрхӀараш кхоачаш ца хиларо тешал ду цига дакъа лоацаш хиннача мехкашта юкъера вӀашдуххьаленаш нӀоарга а машар боацаш а хилара, хӀаьта из Ӏаткъаш а хургда группировка берригача балха.

В. ЧУКСЕЕВ.
И. МАСЛЕННИКОВ.
В. ВОЛКОВ.
(ТАСС).

НАХ ХЬЕЖАШ БА...

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически завода полиэтиленови производстве дукха хьаду халкъа эцаш дола товараш. Грозненски химически заводе мархах арахецаш дола культурно-бытовой гӀулакхаштен коа-картаи эцаш дола товараш вай республике бахача наха меттел. цуна гаьнне арахьа а чӀоагӀа хоатташи дика дӀаэцаши да. Вай мехкарча тхьаь итт гӀороде, цу даьхье Москве, Саратове, Смоленске, кхыча хьа бахача нахага дӀакхоач уж.

Укхаза арахец леладеш атта дола полиэтиленови тазаш, ведраш, канистраш, кхыдола халкъа чӀоагӀа эцаш дола товараш. Уж товараш хьадеча йоккха йоахараш коллективана керте латт башха-дика специалист, организатор Велоусова Валентина Ивановна. Бахача наха хӀара денна хоатташ дола товараш арахецара шин бетта план- тоаме кхоачашъяьй цар. Денгара денга, беттагара беттага дуккагӀа хулийт цар уж. Цхьабакъда, из продукци хьеечарна чӀоагӀа Ӏатткъаш цхьа гӀулакх да укхаза. Кийча продукци каьхьа потребителашка дӀакхачийта вӀаштӀехьдалац цар транспорт ца хилар бахьан долаш. Бахача наха чӀоагӀа хоатташ дола товараш из бахьан долаш Ӏайнад складашка. Халкъа чӀоагӀа эцаш дола уж товараш пайда ца эцаш хӀана лоаттаду заводе?

Цу хаттара жоп а луш, СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически завода сбыта отдела йоккхагӀ[illegible] экономиста Февралева Валентина Ивановнас аьлар:

—Уж товараш потребителашка ханнахьа дӀа ца кхоачийташ, царех пайда ца эцаш латт Грозненски автокомбината кулгалхой бехкагӀа ханнахье а мел эзача боараме а тхоа контейнераш ца лоаттаярах. Укх шера январь бетта тхога хьа ца кхоачаш йисар итт контейнер. Цхьа санна дуккхаза а кьахкаташ яздаьд оаха цу хьакъехьа автокомбината кулгалхошка. Цхьабакъда, цунах а хулаш хӀама дац. Хетаргахьа ший ханнахьа бахача наха чӀоагӀа эцаш дола товараш торгови сеге дӀакхачийтар, мел лоархӀам болаш гӀулакх да кхета ца дечох тара да царна.

З. АКБОВ.

Промышленноста доккхагӀдола дукха доаьъоц меллалар, болх ца беш латта бӀаьш предприятеш, хьабе болх боацаш миллионаш нах — ишта да тахан ВӀашагӀкхийттача Штаташка гуччахьара бакъдар.

«Тайм» яхача кӀиранна арахоеш арадувлача журнало ладечох, американски металлургически индустре оазал а хиина дӀазттад хӀанз дукха болхлой цхьатарра дӀабахари предприятеш дӀакъовлари [illegible].

Зварaш болча болат лоаладераштен цар дезалаштен предприятеш дӀакъовларах бокха бала хиннаб—«моцал еней, квартирашкара арабаьхаб, сагӀийна тела булкъаш хьаьнца очередагӀа латта беза», — белгалдаьккхар США компарте Генеральни секретара Гэс Холла.

СУРТА ТӀА: город Аликуиппера Пенсильвание штат болх боацаш бола болат лоаладераш.

АДН—ТАСС сурт.

Тахан—театра Дунен халкъашта юкъера Ди

Москве баха кийчлуш ба актераш

ХIанз тIатеIIа Москве творчески отчет яла даза кийчлуш да Нурадилов Ханпаший цIерагIа дола Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен драматически театр. Из хургда июль бетта тIехьарча шин кIирагIа (19—31 июль).

Нохчий а гIалгIай а театральни труппаша цига яхьа кийчъеш я кхис спектакль: «Ленинниана» яха инсценировка, В. Шекспира «Кориолан», Базоркин Идриса «Бiаьшерений боадонгара», Хамидов Iабдулий «Бож-Iаьла», М. Солцаева «ОБХСС-а инспектор», А. Прохаевеен Л. Герчиковен «Сай нагкъ тIа воал со», Ф. Шиллера «Кетарлом безамна».

ГIалгIай театральни труппо цига хьоргйолча спектаклашта юкъе я гуржий драматурга Иосалиани Отиас Богверадзе Агабой дезаза хетаьчо шен пьесах йола «Ворда хьарцачул тIехьагIа» яха трагикомеди. Цо дийна хьаьоних вахаре цхьанихьа зIамигача хIаман а тIехьа компромисс хила йиш йоацига: тахан дош дац аьнна дитар —кхоана дега бокхха цатоам беш дукъала доаь. Цу спектакло дувц шоаш баь, шоай дес къахьегаш тоадаь латта, цо дIаегIа комсаш, кхийола гаинаш йицьаь, городе баха дIабахача, цигара етте вахар дезаденнача Агабой къонгахи несарехи.

Вай юртацка хIанз ира латта проблемаш я пьесо йовцъеш.

СУРТА ТIА: «Ворда хьарцачул тIехьагIа» яхача спектаклера сцена. А. КЪАЧИЕВА сурт.

ТЕАТР—МАШАР КХАЙКАБЕР

ХIара шера театра Дунен халкъашта юкъера Ди дезду сценически искусство прогрессан машарен, демократа а социализма а идееш хьал мел лоаттадеча метте.

Укх шера из белгалдоакх «Театр — халкъашта юкъе дIахьа дувцар кхетадарей машар чIоагIбаран бакъйоле средство» яхаш девиз а йолаш. Бiаьстен Iалама доккхийча низашта тара я сцене искусство, адамий дегаш сомадаха, творчестван лакхача гуманизман ниэ чIоагIбе, зуламашта, низаш дера, къизала духьала оттаь низ кхоач цун, хозачоа, сийлахьчоа, бакъахьорчоа гимн вIашагIа а еххаш, цо массаза а къовсам лоаттабу эсалчоа, адамлецца моастагIал долчунна духьала, цIена дог-уйла долаш волча хIара сага доагIгIача тайпара паргIата вахар хилийтар духьа. К. С. Станиславске аздаьд: «Театр — из халкъашта шоайла дIа-хьа гIулакхаш лепадарь, цар сатувсаш йола уйлаш кьагучаякаран кхетаярен дикагIйола средство».

Театра Дунен халкъашта юкъера Ди вай махка театре боахлой хиина цо Iеш, дуккха миллионаш болча цар зрителий а цIей кийна дIаоттар хозаьта дац.

Творчески коллективай кулгалхоша, керттерча актераша, режиссераша цу дийнахьа спектаклаш хьалхагIа дувцаргда цу театральни цIей сийлаьча традицеях. Театрий афишо хьехьокх, вай сцено цу сийлахьча лерхIачоа тешаме гIулакх деш хилар. Укх тIехьарча итташ шерашка социалистически мехкий драматурга итт созгIа фестиваль яьй, къажараша советски зрителашта хьалхашна хьедиллад вежарашке долча мехкий хIензарча вахара шерра сурт.

Советски Нохч - ГIалгIайчен театральни искусство болалой, СССР искусстве беррагича делтелаша а санна, доккхий творчески толамаш доахаши энтузиазм болаши накъабаьккаб театра Дунен халкъашта юкъера денна. Доккха а гIадеугаш а дола хIама да из цIей советски халкъан цун творчески интеллигенцинан, дуннхача къамел леттача советски театра деятелашта. Массанена а хоьш да, Советски Iедал деллелехьа Нохч - ГIалгIайче пачхьалкх Россе эггара чIоагIагIа тIехьайнисеча йистоев цаI киниилга. Из хиннай къела, моцала, хелиь деллашн бела хьегашк йола край, пачхьа режимо тIапоаттадеча Iазапан къизал кхы кIегагIа йоацаш шоай эксплуататораша тIапоаттадеча Iазапан край. Ший йоазув зиннадаш халкъо, дин фанатизмо тIоIадеь доаллаьд из, шай театр хиларга-м вIалла деха дог а хиннадацар цун. Советски Iедалан ленински къаьмий политикан бахьан долаш поецацача исторически хана чухь товенна, массаве а дийшо волаш, хьалха латта Iилмаи культуреи шай йолаш йола социалистически автономи республика а хиина дIаэттай Нохч - ГIалгIайче. Коммунизм къаьлеш деха толамаш бахьан долаш йиьлагIа — орден енней вай республикана.

Республика толаме болх беш да яхь театр, — Х. Нурадилова цIерагIа Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен драмтеатр, М. Ю. Лермонтова цIерагIа республикански эрсий драмтеатр, эрсий тенниний театр, нохчий тенниний театр, гIалгIай тенниний театр.

Х. Нурадилова цIерагIа театро нохчийн гIалгIайн труппаша цIей долча деношка гойтаргья «Ленинниана», «Ворда хьарцачул тIехьагIа» О. Иосели ане, «Кетарлом безами» яха Ф. Шиллера, «Бiаьшерений боадонгара» яха И. Базеркина, «Кориолан» яха В. Шекспира, кхыйола спектаклаш.

Лермонтова цIерагIа театро — «Эзопе» яха Г. Фигей-редо, «Боагача мальха мохк» яха К. Амирова, «Iуйренга бальче сомабаьлер уж» яха В. Шукшине спектаклаш, республикански тенний театро — «ТIема къайле» яха А. Гайдара, «ЦIе зиэлиг» яха А. Браусевича, И. Карнауховай, «ЗIамига Феа» яха В. Рабадана яраш.

Культурни общественни вахаре йоккха а гIадеугаш а событи яр Х. Нурадилова цIерагIча театре «Ленинниана» яха спектаклъ оттаьча РСФСР искусствай заслуженни деятела режиссера М. Солцаевна, В. И. Ленина роль ловзаеча РСФСР заслуженни артиста М. Давлетмирзаевна театра дакъе К. С. Станиславске цIерагIйола РСФСР Пачхьалкхен преми ялар.

«Замо кхевла, хIай муза, ладугIаш хила», — сийлахь-воккхача эрсий поэта А. С. Пушкина цу дешаша гетгара нийса хьехьокх искусства маIани вахарера цун моттиги. Обществе экь-здел дьалхьеда деза театро тоам болаш мел долчун духьа, лаьттан гIара вахар хозагIа хилийтар духьа, тIом ца хилийтар духьа, лаьттан тIерча машара духьа!

Тахан г. Грозный—Нохч-ГIалгIай АССР столица йоккха культурни центр а белгала театральни город а хиина дIаэттай. Вай республика театральни искусствах дувц цун довзонал гаьнна ерзна. Масса метте къоабалбеш тIайцан лоартIаши бе вай театре товзанчаш: РСФСР искусствай заслуженни деятель театральни искусства дакъе РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат М. Солцаев, РСФСР халкъа артист В. Оглоблин, РСФСР заслуженни артисташ Т. Алиева, В. Белоглазов, М. А. Давлетмирзаев, цул совгIа, РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат а волаш; НГIАССР халкъа артисташ Д. Омаев, З. Багалова, М. Дудаев, Т. Кулагина, А. Дениев, М. Цицкиев, Къулбаседа - ХIирий АССР халкъа артист М.-Г. Хадзиев; НГIАССР заслуженни артисташ — Т. Яндиева, М. Слуцкая, З. Исакова, Н. Жирнов, В. Панов, Н. Шарганова, Х. Азаев, А. Джамаев; артисташ: Марисултанов, Заказ, Вахидов, Р. Наурбиев, Бексо, Л. Эсмурзиева, дуккха кхыбараш.

Х. ШАИПОВ, НГIАССР заслуженни артист.

Х.-Б. Исраилова доттагIлен шаржаш

Артистка З. Албогачиева.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист М. Дудаев.

Артист Р. Наурбиев.

Х. Мамсурова цIерагIа...

Дукха нах гулбелар укх деношка Грознерча Черноречье яхача поселка Карабулакская яхача улицагIа. Из цIи леладаьча улицах Мамсуров Хаджиумар Джоровича цIи яхара хетаь митинг хилар цига.

Х. Мамсуров дика вовзаш ва вай махка. Къулбаседа-ХIирийчен деналера воI, Советски Союза Турпал, инарал - полковник хиннав из. 1918 шера ЦIеча Эскаре вахав, дакъа лоацаш хиннав граждански. Сийлахь - боккхача Даймехка тIемашка, ший деррига вахар Советски Эскара хетадаь чакхдаьннав.

Митинг хьа а еллаш къамаьл ду Грознен Заводской райисполкома председателa Л. Двегубская. Ше къамаьл деш цо белгалдаьхар Х. Мамсурова карагIдийнна гIулакхаш, дийцар вай мехкарча тайп-тайпарча къаьмашта юкъерча дохаргдоацача доттагIалах. Цу доттагIала тешал ду хIирийчен деналерча вайий цIи Нохч-ГIалгIайчен улицех цхьанех тилларо, аьлар цо.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара Д. И. Тарасова а белгалдаьккхар Нохч - ГIалгIайченен Къулбаседа-ХIирийченен юкъе дохаргдоаца доттагIал хоттадена хилар.

— ТIем тIа дакъа лоацаш хиннача сона геттара а дика хайнад советски халкъашта юкъера барт бохаргбоацаш бола, — аьлар Советски Союза Турпала В. И. Ермолаева.—ХIаьта, хIанз верда, Мамсурова цIи лелаеча улицагIа бахача нахa доккхал де мегаргда халкъа ший вахар хетадаь ваьхача сага цIи лелаеча улицагIа поаш бахарах.

Иштта, митинге къамаьлаш дир ГрозНИИ аспирантко М. Тимурзиевас, № 10 йолча профтехучилища дешархочо Х. Цагараева, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ хьехархочо Д. Карасьнос, кхычар. Царех хIаране къамаьлаца хоалуш дар Мамсурова цIерагIа улица республикe хьакхарах ден дола доккхал.

С. АРЧАКОВ.

КЪОНАЧА ФУТБОЛИСТИЙ ЯХЬ

Къонача футболистий Ерригсоюзни турнир чакхйоаккхаш йола моттиг а хиина дIаэттай укх шера город Грозный. Орджоникидзе цIерагIча стадиона тIа цу турнира эггара хьалхара ловзараш дIадолаьдаь 1970 шера баьча къонача футболисташа. Ялх команда я цига къовсамаш дIахьаш. Уж я Орджоникидзера, Махачкалера, Краснодара командаш, Грознерча олимпийски резерва берийн кхувшбоагIарийн спортивни школа, «Терек» команда зIамагIбарий коллектив, «Труд» яхача республикански ДСО берийн кхувшбоагIарийн спортивни школа команда.

— КхувшбоагIарашта юкъе футбол шерагIа дIайовзийтар, Грозне а республике а футболах бола кхетама болх товбар — из уйла йолаш чакхйоахаш я уж яхьаш, — йоах «Труд» ДСО «Терек» яхача ДЮСШ директора, яхьаш чакхъяхара бехктокхаме волча В. Юдилова. Тха турнир хетаь я вай мехкахочун Социалистически Къахьегама Турпала СССР Лакхехьарча Совета депутата Н. Ведерникова.

Иштта дIайолаеннай Грозне гороно СДЮСШОР-а чакхйоаккхаш йола 1967—69 шерашка баьча футболистий Ерригсоюзни турнир а. Шин группана йийкъай цу яхьашка дакъа лоацаш йола командаш. Хьалхарча группа чуйоагIа РСФСР-I сборни команда, Ереванера, Волгоградера, Челябинскера, Грознера (гороно СДЮСШОР-а) командаш.

ШоллагIча группе я РСФСР-II сборни команда, Ростовера, Волжскера, Орджоникидзера, Грознера командаш.

Гастролашкара цIабаьхкаб

Цхьа бутт гаргга ха яьккхар Нохч-ГIалгIай республикански тенний театра гIалгIай труппа Карачаевски яхача городе гастролашка яха. «Бука» — иштта цIи йола Ю. Супоянна пьеса яр труппа цига гойташ хиннар. Из пьеса езалургйолаш я зIамигача берашта санна, боккхийчарна а. Бука яхар цхьа тешал я, шийна новкъосташца товш яц из, оацалаш во йолаш, цIаьрмата хIуларах.

Карачаевскерча школашна, культура цIеношка, берий бешашка гойтачул совгIа, труппа ший пьеса гойтар районашкарча зIамигача зрителa а.

Актерски говзал дика хиларца белгалбаьлар гастролашка баха Мальсагова Роза, Чахкиева Фатима, кхыбола актераш.

А. САЛИЕВ.

РЕСПУБЛИКА ЭКРАНАШ ТIА

«КНЯГИНЯ ОЛЬГАХ ДОЛА ЛЕГЕНДА»

Ала догIа, исторически фильмаш экрана тIа дIаекха дувлаш хилар. ХIаьта, вай махка история Iалаьмате дIалаьха а доккха а да. Дукхаьа кинодеятелашта шортта хIама да цунах лаьца ала а дувца а. Исторически фильмо дега бовкха сакоIам бу, лахар-хиннар довзийт. Юкъару цун мах бе. Иштта, вай мехка Х-ча бIаьшере история цхьа оагIув хьекаш да «Княгини Ольгах дола легенда» яха хIанз республика экранаш тIа арадоалаш дола фильм. Цун режиссер а сценарист а ва Ильенко Юрий.

...Х-гIа бIаьшере, Киевски Русь оала эрсий пачхьалкхе дегIайоагIаш а чIоагIлуш а йола ха Iалаьмате бирса а къиза а хиннай. Довзол ираьхьара тIагIерташ моастагIий хиннаб, пачхьалашта гонахьарча наха дукха заговораш еш пачхьалкх боабеш, кхьола тайпа болх леладеш хиннаб.

Боккхача махка дола дe, тIемаш леладе, городаш яхина, цхьаболча наха тIаIазар де, воккхарна гепит де дезаш хиннай пачхьалкхa Ольга. Атта хиннадац из къонача кхалсага-пачхьалкхa.

Летописцаш а хилча багахбувцама а Ольгах лаьца вайна юхедитараш шоайла вIашин тарлуш доаца тайп-тайпара хоамаш да.

Ольгина дувзадена да эрсий махка кераста дл хьацар. Йоккхий социальни конфликташ хиина ха я из. Цун цIерацa дувзадена да деная гойташ печенегах Киев лорайр, древлянский хиина восстани къиза йохаяр...

Цу фильме зрителa гургба кхыбола исторически деятелаш — Олег Рюрикович, — «вещий Олег», Святослав Игоревич, Владимир Святославич, — хургвола Владимир Цie Малх, эрсий исторе кхоллаш хиина кхыбола нах. Эзар шу хьалха хиннна хIамаш довзийт вайна экрано...

Фильм доаккхаш дакъа доацаш хиннай дикагIйолча артистий ансамбль. Ольгай роль ловзаш я Ефименко Людмила. Ва цига кхыбола актераш — Сердюк Лесь, Степанков Константин, Миколайчук Иван, Гаврилюк Иван, Олялин Николай, Романенко Светлана, кхыбараш.

Из кинокартина дьаккхад А. Довженко цIерагIча киностуде.

«КАНАРЕЙКАНА ЙОЛА КЛЕТКА»

Кхераш а, шe даьчах шийна ахь хеташ а, лочкъаьш хIамаш чуйоалла чемоданн канарейка чуягIа клеткен бе елла, наьха цIагIара аравеннав зIамсаг. Из къоал цунга дайтараш ба цун «новкъостий». Иштта дIадолалу «Канарейкана йола клетка» яха керда фильм. Цигара ведда дукха нах гулбуш а вIашагIкхеташ а йолча машиннаьха вокзале кхоач из. Укхаза из воагIа лачкьа, сихагIа кIалхарвала дагаволаш. Баьда, на водаш вус из. Укхаза цунах кхет Олеся яха йоI: цо деррига дицду вIамсаги. ЙoI дуккагIа ма йоза кIоаргагIа кхет из ше лалабу никъ нийса боацилгах, хIанзалца шe нийса ца ваьхаьлгах. Цу дерригех дика кхийтте фильм кхоачалуш милиционерага оал цо: «Къоал даьр со ва, се лацар дех аз».

Фильма керттерча турпалий сурт - сибаташ кхоллаш ба къона актераш — Баранов Вячеслави Добровольская Евгенияи. Наьна роль ловзаеш я цIахева, йовзаш йола театра а кино а актриса Фрейндлих Алиса.

«ТУТСИ»

Американски режиссер Сидней Поллак вайна дика вовзаш ва. Дукха да цо даьха вайна дезадена фильмаш. Царех да: «Юваьлинна говраш йоаелга бакъдеций!», «Кондора кхо ди», «Юхьдург вахар», кхыдараш.

Бакъда, хIанз режиссера даьккхар кхыча жанрагIа кинокартина да — мелодраматически комеди.

«Тутси» — из хьабе болх а боацаш лелача, бакъда, из болх шийна аттагIа корабоагIартба ше кхалсаг я аьнна кхалсаги бараккъаш тIадийха лелача актерах Дорси Майклах дьаккха да из фильм.

Кинокартина да дукха сакъердаме а беламе а хIамаш. Бакъда, уж беламе хIамаш шоашта кIал гIайгIане лард йолаш да—хьабе болх а боацаш, из болх бахьан кхалсаг я со аьнна ше маIа сaг волга лечкъаде дезаш волча сага проблемаш йоашхаш. Болх боацаш дукха актераш лел США. Кхыметтел «Вайрайэти» яхача американски журнала беш болча статистически хоамо а йоах: хIара ден болх боацаш лел американски актерех 85 процент...

1982 шера Америке эггара кассови долчарех лоартIа фильм да из.

Керттера роль ловзаю «Крамера духьалара Крамер» яхача фильме дакъа лоацаш вайна вайзача актера Хоффман Дастина.

В. КОВАЛЕВА, Нохч - ГIалгIай Госкино йоккхагIа йола редактор.

ФЕ ХИЛА

Автотранспорт дIаоттаь доаттаярен цунах пайда эцарен деша чIоагIа лоархIам бу хIанз. 1983 шера декабре КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советои сопам баь «Автотранспортни средствеех халкъа боахаме пайда дегагIа эцара, автомобильни транспортаца моахьаш дIа-юха кхухьача хана приписка яра лоаттабу къовсам чIоагIбера, доагор - машинадьттаи метта доаттаделга Iалашдара хьакъехьа». Цунга хьежна министерствашта, ведомствашта, моттигерча партийни советски органашта ухавни еннай транспортни средствех пайда эцача тIахьожам дерагIа доаттабе аьнна.

ХIара организаце балха башхалоаш теркалйича водителий балха тIахьожам лоаттабе чIоагIа хала да. тIахкха вокхар, из ишта долга а хоаш, шоай хьаштдоача тайпара пайда эц транспортах.

Грознески районерча Чаьчан-Ойла яхача юрта вах «Грознефтегеофизика» яхача треста доалахьарча УАЗ-452 автомашина водитель Амсултанов Альвал. Автомобиль гараже дIаоттае езача метте, водитель ятташ километраш гаьна ший цIа ваха. Юртарча цхьан улицагIа машин хехха водаш, сайрийна 7 сахьати ах сахьати даьннача хана кхалсага из тIа а теха, кхы цунна ноккъостал де ца а хьовш, хехка ваха водитель. ХIаьта а МВД органаша хьа а лехa, цунна де доагIар даьй.

Ачхой - Мартана районе цу района халкъа тIахьожама комитето цхьан юкъа лелае ПАП-5-гара маькъах йоалаьча № 2—24 йолча автомашина водитель А. А. Катаев бийса юкъейхачул тIехьагIа Ачхой-Мартанера Коатарой-Юрта водача накъ тIа геттара сиха водаш цига (хьу тIа а йоаьттача) лафета тIаккхийттав. хаьа лаьттача) лафета тIа кхийттав. Цига чов ярах улув ваьгIа пассажир венна. ХIаьта водитель меттахьа баьккха керта хьоа а болаш больнице Iоедалаа.

Баку — Ростов накъагIа 808 километре — Гудермеса районе кхаьчача хана сов сиха лаларах машин кхы юханъовла ца а могаш юкъета чу а кхийтта тIанIалтIаьлнай пуско - наладочни балхий Махачкалински управлене доалахьара водителa М. А. Абдулаева лехкаш хиина «КамАЗ» яха машин. Из авари хиннача метте водитель веннав, цунца хиннача пассажира хала човнаш яьй.

Рулевой управлени вIашетIехьа ца хилар бахьан долаш УАЗ-469 яхача центральни больница доалахьарча легковой автомобила водитель В. А. Татаев Грозный — Советское накъагIа водаш 48-ча километре кхаьчача метте ший машин а тIехьа шуих чуваха.

ДIадахача кIирагIа (15 мартера 22 марте кхаччалца) НГIАССР махкахь 16 автоавари хилла 8 саг ва а вуна, 15 сага човнаш а ей.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТАМАШИЙНА НАХ

БОКОБ Ахьмад

ДУВЦАР

ГIалий йисте сомий беш л Салауддина. Самукъа я цига Салауддина, безаме я. Бакъда, цкъаза сесаго из беш дIадйогIарах а из дIайогIа лаьттан дакъа хьаэцарах а дехкевоакх из.

«Садовод, гаьнаш яIа ха хиннай», «Садовод, нах гаьнашта молхаш тоха болабеннаб». «Iажашта нIана летаб». «Хьайбай гIа хьоарчалуш латт» — массагIа хьалхадоакх цунна сесаго.

«Садовод» яхилга юххьанца беш йогIача хана маро леладечох ца яшилга, из бегвоахилга дар цун.

— Выходной дийнахьа укхаза цийлача Iкйне шашлык а дуаш, вагIаш мел безаме хургда хой хьона? — йоахар Салауддина.

Деш ца хеташ, кулг тувсар сесаго. Бакъда, миштa мерглу я ца ховш мерзъелар цуна беш. ХIаьта хIанз из цунах къоастае боккха низ безар. Цо-м гаьнашта юкъе хьасаш а дaь парсаш а дIайийра, помидораш а егIар. Ваьца комараш а...

— Лаьттан цхьа чIегилг а ньсаь уллийтаргьяц, — ше йоахар цо.

— Айя, фу де йоалл хьо акхарех. боахам билла ков а вай ца-хила, тхов тIа аьнк тоха дIа а вай ца хилча? — яхаш, кулгаш хьалтувсар Салауддина.

— Базар тIа ца ата йоалл сраш ийе!

Цу дийнахьа тиша тIа яха из, ала цIагIа чуйяххача хана шоай беша мел йола га дIатийдай моттаделар Салауддина. — Садовод комараш кхаьчай бешара! — хоам бир цо, юкхьа а юххьаш.

— Кхаьчаш, селхан - самардийнахьа цхьа оагIув цIий мара беннабацар, — аьлар Салауддина.

— Тиханна юхе истий багIа йоххаш! Пелах сом а деххаш.

— Ловча багIалба уж.

— «Ловча багIалба» — дистбIара ийккхар сесаг. — ТIаккха вай яраш?

Салауддина жоп далланзар. Диванах букъ а теха телевизорга хьежаш вагIар из. Сийсара паб тIа а гIерта из ца хьожаш дика кино дар хьахьожхаш.

— Йист хIана хилац хьо, яьй? — тIачайхар сесаг. Укх сахьате нах чу а лийлла ю шоай беш комарех Юцiенъергйолаш санна хетар цунна. Е хIанз чулийдха боахкаш санна. Салауддин тее велча цхьан юкъагI юкар из. бакъда, цу минуте юв етта моза мо цIувза йолалора. Шучан йоI маьре йода аьнна саг вайтавецаре дIайиккха беша гIоргьяр из. Маьра хам а боацаш.

Кхы сесаг саца а ца сеца беш йолчахьа букь биллар Салауддина. Из фу деш вагIа цун зурмага ладугIаш? Цу тIа-ди а да дIайха доагIаш. Беша, шийлача IиндагIе сатийна вагIаш дикагIа деций, готтача, йIайхача квартире вагIачул? Оалхазарий овзаш а дукха безаметIа я сесагачул.

Йистехьо уллар цар беш. Дика гаргагIертача саг вайра цунна шоай беша. Гош тIа Iолох а веша вагIар из цхьа кулг юкъ-якъе хьалберте я хьош. Цхьа цецваьлар Салауддин, тIаккха хаьхо хила мег, аьнна хийттар. Комарашка безам етта хургба цун а. Валлийта, яийта. Ма ла ала тоам кичаб цунга.

Беша ваьллар хаьхо вацар. Хаьна нийсвенна саг вар из. Iодадаш баьде-мора мехкаш а яш ха тIиша моди а йолаш. Салауддина вIалла вовзаш а вацар из саг. ХIанз геттара цецваьлар из. Беш ший йолаш санна вIалла шех а воалаш ма воалий из-м. Тамашийна саг хийттар цунах Салауддина. Цхьан юкъагI беша йистте юхасецар из, беш ший а йоаяаш цу сага йолаш санна. ХIаьта вокх, хьона фу эш аьлча санна, цунгахьа хьахьежар.

Беша дIачуволавелар Салауддин. Вокх цунца вIалла гIулакх доацаш санна ший болх беш воаллар.

Ди дика дийцар беша дас, кхы цунга фу аргда а ца хоаш.

— Диканца вахалва, — аьлар вокхо, кхьметтел цунгахьа хьа а ца верзаш.

«Керта вIаштIехьа хурвац ер, — аьнна, хийтар Салауддина. —Валлийта, яийта. ТIаккха дIагIоргвиций ер?»

Гаьна доацаш баьнашта юкъе кулгаш хьекха волавелар беша да а.

— Цита-м со хьежав, дIа а дехьа оагIорахьаре хьоатта. — хьекар дир тамашийначa саго.

Салауддин баламаж а эза, шорттага цо яхача оагIорахьа ваьлар.

Цхьа юкъ яьнача гIолла хьалъуразттар тамашийна саг.

— Тоъаргда хIанз, — аьлар цо. — Беша даьна дIахой халахетаргда.

Беша да цунгахьа дIа а хьежа, фу аргда а ца хоаш Iийра.

ХIаьта вокхо шийна а Салауддина а хьалхашка биснa заала воаллаш санна йоахар:

— Со-м кIеланг-дуккха чам баккха хьачувенавар. Безам ма оттий кердача сомага. Беш лелае ха яц, дIа доахан доамадеш ва со. — Бешашта гаьна доацаш дакаш доахкача доахаптахьа цIеаг дIахьевхар цо.

Салауддин цунга йист а ца хулаш, газет хьахьоарчадаь тIорахт а баь, комараш чутувса волавелар. Яа кхы а нах бахкалехьа уж кIалхаръяха сихвелча санна.

Бехк боаккхаш корта лостабир вокхо:

— Хьайла сутарало фу дайт сагагa! Иначa кхоачам а боацаш цIаяхьа а валлаций! Из хоза дац...

— Иваь вахнавий хьо? — аьлар Салауддина рехьа воацаш, — лаала хьай алача!

— Соца-м хьа гIулакх дац, — аьнна, кулг лостадир вокхо.—Хьога хаьтта венавац воагIача хана. Лочкъае а венавац хьо ио, — къоал деш воаллачара гучаваьннача сага санна Салауддина цIенг тIахьекхар цо, Салауддин цунга фу аргда а ца хоаш, бIарахьажача латта висар.

А. БОКОВ.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен драмтеатро гIалгIай труппе [illegible] тIа а Iалха хьаьд.

Хьанa юкъера образовани йолаш гIалгIай метт хоаш бола нах [illegible]. Балха хьийдарашта общежити хулийтаргья.

Хетта хIама дераш телефон тоха: 2-35-31, 2-15-79.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 МАРТ

II ПРОГРАММА

11.10 — Акробатикех йола Российски Федераци [illegible] спартакиада.
18.00 — «Нохч - ГIалгIайчен дийнa».
18.30 — Киножурнал.
18.30 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
18.45 — «Тбилиси». [illegible] популярни фильм.
18.55 — Тахан — Дунен халкъашта юкъера театра ди. «Актераш [illegible]» РСФСР заслуженни артист В. Белоглазов.

28 МАРТ

II ПРОГРАММА

17.10 — [illegible] йола [illegible]. Специалиста [illegible].
17.20 — Киножурнал.
17.30 — Сийлахь - боккхача Даймехка тIемa тIа советски халкъо Нотало [illegible] 40 шу [illegible]. «Тыл — фронта». Документальни фильм.
18.00 — Документальни фильм.
18.10 — Нохч - ГIалгIайчен дийнa.
18.30 — «Шоана, дайе [illegible]» (гIалгIай меттала).
19.00 — Кхачан программа — дерригача халкъа гIулакхаш «Агрохимслужба йовзийташ».

РАДИО

27 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттанаш бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Симфонически музыка (гIалгIай меттала).
9.10 — Экономика [illegible] беш хила эзаI «Продукци [illegible]» [illegible] (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замане» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
15.00 — Передачай программа. Хаоттанах бола хоам (эрсий меттала).
15.01 — «Социализма [illegible]». Беседа (гIалгIай меттала).
15.15 — «Ткога [illegible]», яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
15.31 — «Самашкински [illegible] завода хьалхалаттараш». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
19.00 — «[illegible] вахар» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Театри вахари». Радиообозрени.
17.30 — «[illegible]» С. Чапкиева романа [illegible].
18.14 — Моттигерча авторий [illegible].
18.29 — ДоттагIлен концерт.

28 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55—Хоамаш. Хаоттанаш бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Дукха аза хьа сона, са Даьхе». Иллей концерт (нохчий меттала).
9.15 — Лирически [illegible] (нохчий меттала).
11.15 — «Хьехархоча — сийдола цIи» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Къона оазаш» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Барт болча дезалонна радиовыпуск» (гIалгIай меттала).
15.25 — «Денна [illegible]» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттанах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — Халкъа музыка (нохчий меттала).
16.45 — Реклама (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Лаьтта лелаерий бIаьстан йоаккхоаш» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Музыкальни культура радиоуниверситет. Инструментальни концерт.
17.37 — «Тийрка тангIенаш». Литературно - музыкальни композици.
18.30 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йовчаш а йоацаш, къулбаседа - малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фетара температура республике 5—10, Грозне 8—10 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фетара температура бийсана 0—5, дийнахьа 5—10 градус йIовхал йолаш хилен [illegible].

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи —2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен. ерен, шоаттен деношка

СФ06010. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1340.